

IV ПРИОРИТЕТНЕ СТРУКТУРНЕ РЕФОРМЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2017. ДО 2019. ГОДИНЕ

4.1. Идентификација кључних препрека за конкурентност и инклузивни раст

4.2. Резиме приоритетних реформи

4.3. Анализа по областима и приоритетне структурне реформе

4.3.1. Област УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА

4.3.2. Област ТРЖИШТЕ ЕНЕРГИЈЕ, САОБРАЋАЈА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА

4.3.3. Област СЕКТОРСКИ РАЗВОЈ

4.3.4. Област ПОСЛОВНИ АМБИЈЕНТ И БОРБА ПРОТИВ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ

4.3.5. Област ИСТРАЖИВАЊЕ И ИНОВАЦИЈЕ

4.3.6. Област СПОЉНА ТРГОВИНА И ИНВЕСТИЦИОНИ ПОДСТИЦАЈИ

4.3.7. Област ОБРАЗОВАЊЕ И ВЕШТИНЕ

4.3.8. Област ЗАПОСЛЕНОСТ И ТРЖИШТЕ РАДА

4.3.9. Област СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ, СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА, ПРОМОВИСАЊЕ ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ

IV ПРИОРИТЕТНЕ СТРУКТУРНЕ РЕФОРМЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2017. ДО 2019. ГОДИНЕ

4.1. Идентификација кључних препрека за конкурентност и инклузивни раст

Јаке мере фискалне консолидације стабилизовале су макроекономско окружење, а спровођење структурних реформи почело је да даје резултате кроз стварање одрживог модела раста. Привредни раст заснован је на чвршћим темељима, на експанзији извоза и инвестиција. Остварен је напредак у системском решавању проблема државних предузећа у реструктурирању и реформи државне управе. Пословно окружење је побољшано, уз имплементацију структурних реформи из области радног законодавства и грађевинарства. Ипак, привреда се и даље суочава са значајним изазовима, а у оквиру појединачних области од значаја за побољшање конкурентности установљене су кључне баријере кроз ослањање на све доступне анализе и податке.

И поред унапређења пореске политике и администрације како би се постигло ефикасно и делотворно управљање пореским приходима, још увек недовољно ефикасан систем управљања јавним финансијама утиче на ефикасност трошења буџетских средстава, посебно у области јавних инвестиција, наплати пореза и на квалитет услуга за привреду и грађане.

Непотпуно изграђена и недовољно модернизована транспортна и енергетска инфраструктура, као и постојање нефизичких препрека за промет у оквиру регионалног тржишта, ограничава степен повезаности са околним тржиштима. У области тржишта енергије и транспорта неопходна су побољшања у погледу енергетске ефикасности, диверсификације извора енергије и смањења увозне зависности, као и управљања саобраћајем, одржавања путне инфраструктуре и безбедности саобраћаја на путевима. У домену комуникационе инфраструктуре, велики је простор за унапређење покривености територије Србије широкопојасном интернет мрежом.

Имајући у виду повољне услове за развој пољопривреде у Србији, предузимају се активности у правцу унапређења продуктивности пољопривредне производње, као једне од кључних грана у привредној структури. Изазови везани за област пољопривреде односе се на неповољну структуру пољопривредних газдинстава (уситњеност поседа без довољно подстицаја за удруживање), неповољан избор култура и ниски приноси као последица техничко-технолошке застарелости газдинстава која практикују екстензивну производњу, као и недовољно висок степен прераде у постојећој прехрамбеној индустрији. Направљен је помак у правцу циљаног индустријског развоја и ефикасног управљања системом подршке државе за промовисање инвестиција и извоза, али је индустријска производња и даље оптерећена структурним слабостима. Изазови у погледу унапређења индустријске производње, која је кључна за унапређење структурног дебаланса у спољној трговини Србије, односе се на технолошко унапређење производње, посебно у областима откривене конкурентске предности и фокус на производе веће додате вредности.

Србија је побољшала пословни амбијент и смањила обим сиве економије кроз електронско плаћање пореза, ефикаснији рад инспекција и унапређену методологију рада Пореске управе, због чега је и забележила повећање ранга конкурентности и услова пословања према међународним индексима. Међутим, и даље су присутни бројни изазови у пословању, као што су недовољан приступ финансијским средствима за мала и средња предузећа и предузетнике – што због услова финансирања то и због недовољне инвестиционе спремности истих и неразвијених финансијских механизма прилагођених малим и младим предузећима, неадекватан систем корпоративног управљања у јавним предузећима, организационо и финансијско реструктурирање неколико највећих јавних предузећа (ЕПС, Железнице Србије, Србијагас). Осим овога, идентификовано је и непостојање јединственог

правног оквира који уређује врсте и висину накнада за коришћење јавних добара и простор да се унапреди методологија и начин рада у области инспекцијског надзора. Наслеђе пренормираности и интензивна нормативна активност Владе ствара непотребне административне трошкове услед дугих, компликованих и нетранспарентних процедура у вези са пословањем привредних субјеката и коришћењем јавних услуга.

Усвајањем стратешког оквира установљене су смернице за успостављање делотворног националног истраживачког система, који кроз мериторнији систем финансирања и адекватне подстицаје иновативности треба да доприноси економском расту. Кључни проблеми у области истраживања и иновација и даље су: ниска укупна издвајања за науку и истраживање, одлазак високообразованог становништва у иностранство (“одлив мозгова”), недовољна сарадња науке и привреде у погледу комерцијализације истраживања и иновативних пројеката, неизвесност финансирања научноистраживачких организација.

Постигнута макроекономска стабилност стимулативно је деловала на инвестициону активност и раст конкурентности домаће привреде на међународном тржишту, чиме је уз побољшање услова размене, обезбеђен раст извоза и смањење спољнотрговинског дефицита. Србија је ускладила већи део законодавства, стандарда и техничких прописа у области инфраструктуре квалитета са законодавством ЕУ. И поред евидентног напретка у спољнотрговинској области изазови са којима се Србија суочава односе се на низак ниво додате вредности у производњи, даље усаглашавање производње са међународним стандардима квалитета, недиверсификованост извоза, као и недовољна оријентисаност произвођача на захтеве купаца.

Велики несклад између расположивог људског капитала и економских потреба, неусклађеност образовних програма са тражњом из производног сектора, недовољни капацитети и неадекватна локална мрежа установа, неуређен систем квалификација које се стичу образовањем, највећа су ограничења области образовања.

Раст запослености, у условима повећања активације и смањења незапослености становништва, представљају позитивне трендове, међутим тржиште рада и даље одликује висока структурна незапосленост (посебно незапосленост младих која води „одливу мозгова“) и висок удео дугорочно незапослених у укупној популацији незапослених, велики број запослених у „сивој“ зони, родна неравноправност на тржишту рада, као и ограничена средства за мере активне политике запошљавања главни су проблеми и изазови тржишта рада у Србији.

Постоји значајан простор да се у постојећим финансијским оквирима унапреди квалитет пружене социјалне заштите. Основни изазови система социјалне заштите су распрострањено сиромаштво, недовољан обухват и адекватност новчаних давања усмерених ка заштити сиромашних, низак квалитет услуга праћен slabим механизмима контроле, регулације, мониторинга и евалуације.

На основу овако сагледаних кључних препрека на пољу конкурентности дефинисане су приоритетне структурне реформе, сумарно приказане у одељку 2, односно детаљно представљене у одељку 3.

Како је ЕРП преносни („rolling“) програм којим се успоставља систем праћења и извештавања о спровођењу структурних реформи за чију реализацију је потребан дужи временски период, у овогодишњем циклусу израде ЕРП-а приоритети нису битно промењени, тј. реформе представљене у оквиру ЕРП 2017–2019. су незнатно допуњене реформе из ЕРП 2016–2018. у погледу обухвата и циљева.

Одабране приоритетне структурне реформе су у складу са трогодишњим планом укупних буџетских расхода утврђеним Законом о буџету, макро-фискалним оквиром предвиђеним Фискалном стратегијом и споразумом са ММФ-ом, приоритетима дефинисаним у

националним документима, али и ограничењима у погледу капацитета управе за доследно спровођење реформи. Посебно су у обзир узете препоруке са Економског и финансијског дијалога између држава чланица ЕУ и Западног Балкана и Турске из маја 2016. године, као и препоруке и налази из Извештаја Европске комисије о напретку за 2016.

4.2. Резиме приоритетних реформи

Број ПСР	Назив области и ПСР	Препоруке ¹	Референтни документи
УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА			
1	Трансформација пореске управе <i>Додатно поједностављење и обједињење пореске процедуре и боље обучавање особља, као и побољшање оперативних активности на сузбијању сиве економије</i>	ЕКОФИН П2 - Да даље унапреди наплату прихода на систематски начин погодан за привреду, тако што ће спровести Програм трансформације Пореске управе. ПР 2016. стр. 55. - Да настави да спроводи Програм трансформације Пореске управе, нарочито поједностављењем пореског поступка и додељивањем довољно људских и технолошких ресурса, како би се побољшала наплата пореза и борба против неформалне економије.	Програм реформе управљања јавним финансијама 2016-2020. Стратегија за реформу јавне управе Републике Србије Програм трансформације Пореске управе
2	Унапређење управљања капиталним инвестицијама <i>Успостављање јединствене платформе за планирање капиталних инвестиција и методологије за анализу и планирање капиталних инвестиција</i>	ЕКОФИН П4 - Да ради на решавању питања слабог спровођења капиталних јавних расхода тако што ће унапредити одређивање приоритета и управљање у тој области.	Програм реформе управљања јавним финансијама 2016-2020.
ТРЖИШТЕ ЕНЕРГИЈЕ, ТРАНСПОРТА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА			
3	Повезивање у регионално тржиште <i>Успостављање институционалног оквира за имплементацију и примену трансевропске мрежне регулативе везане за издавање дозвола, лиценцирање и “one-stop shop” процедуре, изградња друмско-железничког коридора 10, Руте 4 Београд - Јужни Јадран, магистралног гасовода Ниш – Димитровград, Трансбалканског коридора</i>	ЕКОФИН П4 – Да заврши радове на изградњи Коридору Х до краја 2017. ЕКОФИН П4 – Да оствари значајан напредак у припреми изградње гасне интерконекије Бугарска–Србија. ПР 2016. стр. 53. - Да побољша усклађеност са правним тековинама ЕУ, спроведе јачање капацитета и промовисање улагања у енергетску ефикасност и обновљиву енергију, као и да постигне цену електричне енергије која јасно одражава трошкове. ПР 2016. стр. 53. - Да предузме мере ради потпуног раздвајања Србијагаса и развоја конкурентности на тржишту гаса. ПР 2016. стр. 51. - Да додатно побољша безбедност саобраћаја на путевима предузимањем мера за смањење смртних случајева и усвоји правне прописе за интелигентне транспортне системе. ПР 2016. стр. 51. - Реформа јавних предузећа), поред пројеката унапређења инфраструктурних капацитета, важна је за унапређење железничке мреже и укупне услуге железничког транспорта, а што је уједно и препорука. ММФ - Обезбеђивање конкурентности на тржишту енергије, развој тржишта електричне енергије и природног гаса и њихово повезивање са јединственим тржиштем енергије ЕУ, као и интензивније регионално повезивање енергетског система РС.	План развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2015. до 2020. Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. са пројекцијама до 2030. Берлински процес (<i>Connectivity agenda</i>) Закон о енергетици Закон о утврђивању јавног интереса и посебних поступака експропријације и прибављања документације ради реализације изградње система за пренос електричне енергије 400 кВ напонског нивоа „Трансбалкански коридор“ Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020.
4	Развој и унапређење националне широкопојасне комуникационе инфраструктуре <i>Консолидација широкопојасне мреже у власништву јавног сектора, изградња приступних широкопојасних мрежа у општинама широм земље</i>		Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији 2010-2020.
СЕКТОРСКИ РАЗВОЈ			
<i>Развој сектора пољопривреде</i>			
5	Унапређење конкурентности и положаја пољопривредних газдинстава <i>Успостављање институционалног оквира за реализацију ИПАРД</i>	ММФ - Прилагодити висину субвенција по хектару укупном броју пријава које су предате до истека рока 30.6.2016., при чему би укупне исплате субвенција требале остати у границама предвиђених буџетских средстава.	Закон о пољопривреди и руралном развоју Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије 2014–2024;

¹ ЕКОФИН – Препоруке Савета ЕУ за економска и финансијска питања из маја 2016. за Западни Балкан и Турску (П1 – препорука 1)
ПР – Извештај ЕК о напретку Републике Србије за 2016 (Progress report 2016)
ММФ – Stand-by аранжман

Број ПСР	Назив области и ПСР	Препоруке ¹	Референтни документи
	<i>програма 2014-2020, спровођење националних реформи за унапређење конкурентности газдинстава</i>	ПР 2016. стр. 48. – Да предузме све неопходне кораке да испуни захтев како би јој били поверени задаци извршења буџета за програм ИПАРД II, укључујући расподелу одговарајућих ресурса и јачање капацитета свих тела програма ИПАРД и побољшање поступака за спровођење; да усвоји акциони план за усклађивање са правним тековинама ЕУ у области пољопривреде и руралног развоја и започне са његовим спровођењем.	Национални програм за пољопривреду 2016–2020. Национални програм за рурални развој 2016–2020.
Развој сектора индустрије			
6	Подизање конкурентности прерађивачке индустрије <i>Приоритизација индустријских грана са највећим потенцијалом за раст и развој, израда акционих планова за приоритетне индустријске гране</i>	ЕКОФИН П5 - Да унапреди пословно окружење и подстиче приватне инвестиције. ПР 2016. стр.61. – Да уложи напоре за побољшање предвидљивости пословног окружења и програма подршке МСП, са наласком на смањењу трошкова приступа финансијама.	Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011-2020. године
Развој сектора услуга			
ПОСЛОВНИ АМБИЈЕНТ И СМАЊЕЊЕ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ			
7	Пакет мера за побољшање приступа финансијским средствима за МСПП <i>Побољшање квалитета понуде банкарског сектора, развој нових финансијских инструмената, као и унапређење спремности МСПП за приступ различитим изворима финансирања.</i>	ЕКОФИН П5 – Да уведе програм гаранција за зајмове малим и средњим предузећима. ПР 2016. стр. 35. - Боље регулисање и смањење обима парафискалних намета, нарочито за МСП. ПР 2016. стр. 61. - Да уложи напоре за побољшање предвидљивости пословног окружења и програма подршке МСП, са нагласком на смањењу трошкова приступа финансијама.	Стратегија за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. године
8	Реформа јавних предузећа <i>4 мере :1. Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима; 2. Реформа железнице; 3. Реформа ЈП ЕПС; 4. Реформа ЈП Србијас</i>	ЕКОФИН П2 - Да подржи фискалну консолидацију предузимањем корака ка проналажењу одрживог решења за преостала државна предузећа и наставком организационог и финансијског реструктурирања великих јавних предузећа. ПР 2016. стр. 28. - Даље реструктурирање и приватизација државних предузећа и решавање проблематичних кредита (NPL). ПР 2016. стр 51. – Да настави да се фокусира на реформу железнице. ММФ – Наставити са реструктурирањем јавних комуналних и транспортних предузећа; Обезбедити корпоративно и финансијско реструктурирање предузећа у државном власништву.	Закон о јавним предузећима План за реформу железнице 2016-2020 Програм реорганизације ЈП ЕПС План финансијске консолидације ЈП ЕПС План финансијске консолидације ЈП „Србијас”
9	Поједностављење процедура за пословање привреде <i>Успостављање јединственог јавног регистра административних захтева и процедура и успостављање портала Јединствене електронске контактне тачке (ЈЕКТ), на коме се могу наћи информације које су важне пружаоцима услуга</i>	ЕКОФИН П2 - Да настави са реформом државне управе као што је предвиђено. ЕКОФИН П5 - Да унапреди пословно окружење и подстиче приватне инвестиције тако што ће развијати транспарентнији и мање оптерећујући систем парафискалних намета, увести програм гаранција за зајмове малим и средњим предузећима и поново покренути „гиљотину прописа“.	Стратегија за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020.
10	Успостављање заједничке информационе платформе за све инспекције на републичком нивоу (е-инспекција) <i>Унапређење координације инспекција, законско уређивање и успостављање информационог система</i>	ЕКОФИН К П2 - Да настави са реформом државне управе као што је предвиђено. ПР 2016. стр. 40. - Да ојача капацитете и независност инспектора.	Стратегија реформе јавне управе у Републици Србији Стратегија е-Управе 2015-2018.
ИСТРАЖИВАЊЕ И ИНОВАЦИЈЕ			
11	Програм за подршку иновацијама и технолошком развоју у јавном и приватном сектору <i>Подршка иновационим и технолошким пројектима у научноистраживачким организацијама и приватном сектору; успостављање система за трансфер технологије</i>	ПР 2016. стр. 86. - Да усвоји акциони план како би спровела стратегију и мапу пута научне и истраживачке инфраструктуре, да подстиче сарадњу између индустрије и академских кругова и да повећа ниво инвестиција у истраживање.	Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије 2016-2020.
СПОЉНА ТРГОВИНА И ИНВЕСТИЦИОНИ ПОДСТИЦАЈИ			
12	Унапређење националног система инфраструктуре квалитета <i>Достизање високог степена развијености кључних елемената система инфраструктуре</i>	ПР 2016. стр. 37. - Да изврши даље усклађивање секторског законодавства и осигура бољу примену техничких захтева и стандарда.	Стратегија унапређења система инфраструктуре квалитета за период 2015-2020.

Број ПСР	Назив области и ПСР	Препоруке ¹	Референтни документи
	<i>квалитета: метрологије, стандардизације, акредитације и оцењивања усаглашености; ефикасн примена прописа који се односе на слободно кретање робе</i>	<p>ПР 2016. стр. 38. - Да ојача административне капацитете за обављање тржишног надзора.</p> <p>ПР 2016. стр. 38. - Да обезбедити одговарајуће административне и надзорне капацитете у циљу спровођења Уредбе ЕУ о регистрацији, евалуацији, ауторизацији и ограничавању хемикалија (REACH).</p> <p>ПР 2016. стр. 93. - Да ојача капацитете за контролу извоза робе двоструке намене.</p>	
ОБРАЗОВАЊЕ И ВЕШТИНЕ			
13	Квалификације оријентисане према потребама тржишта рада <i>Доношење интегрисаног НОКС и Закона о НОКС, успостављање Регистра квалификација и секторских већа, као и стандарда квалификација</i>	<p>ПР 2016. стр. 87. - Да настави са спровођењем Акционог плана за реформу образовања у складу са распоредом.</p> <p>ПР 2016. стр. 87. Основати Националну агенцију за програм Еразмус +.</p>	Стратегија развоја образовања до 2020.
ЗАПОСЛЕНОСТ И ТРЖИШТЕ РАДА			
14	Унапређење делотворности мера активне политике запошљавања са посебним фокусом на младе, вишкове и дугорочно незапослене <i>Развој система раног профилисања незапослених лица и укључивање у мере активне политике запошљавања (АПЗ) путем пакета услуга, а према потребама тржишта рада и карактеристикама незапосленог лица</i>	<p>ЕКОФИН П6 - Да унапреди спровођење циљаних мера АПЗ, посебно како би се омогућила реинтеграција радника који буду проглашени за вишак током решавања питања државних предузећа и рационализације државне управе. Да повећа капацитет НСЗ да прошири спровођење таквих мера како би укључила већи број корисника.</p> <p>ПР 2016. стр. 59. - Да обезбеди финансијске и институционалне ресурсе за запошљавање како би систематичније усмеравала младе и дуго незапослене особе.</p> <p>ПР 2016. стр. 59. - Да знатно ојача двостране и тростране социјалне дијалоге на свим нивоима, укључујући консултације о нацрту законодавства.</p> <p>ПР 2016. стр. 59. - Да додатно повећа административне капацитете Инспектората за рад, како би се подржало спровођење националног програма за борбу против сиве економије.</p>	<p>Национална стратегија запошљавања за период 2011-2020.</p> <p>Годишњи Национални акциони планови запошљавања</p> <p>Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (<i>Employment and Social Reform Programmes-ESRP</i>)</p>
СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ, СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА И ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ			
15	Унапређена адекватност, квалитет и таргетираност социјалне заштите <i>Повећање адекватности новчаних давања и унапређење доступности и квалитета услуга социјалне заштите путем измена у законодавству; Информационо повезивање различитих сектора</i>	<p>ПР 2016. стр. 59. - Да обезбеди финансијске и институционалне ресурсе за социјалну политику како би систематичније усмеравала младе и дуго незапослене особе.</p> <p>ПР 2016. стр. 59. - Да повећа ефикасност социјалних користи за људе испод прага сиромаштва.</p> <p>ПР 2016. стр. 73. - Потребна је одржива институционална поставка за промовисање равноправности полова (с адекватним средствима).</p>	<p>Закон о социјалној заштити</p> <p>Програм реформи политике запошљавања и социјалне политике (<i>Employment and Social Reform Programmes-ESRP</i>)</p>

4.3. Анализа по областима и приоритетне структурне реформе

4.3.1. Област УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ФИНАНСИЈАМА

И поред унапређења пореске политике и администрације како би се постигло ефикасно и делотворно управљање пореским приходима, кључни изазови у области управљања јавним финансијама (УЈФ) и даље су: пореска евазија као последица неефикасног механизма контроле, утврђивања и наплате пореза и других јавних прихода, реализација планираних капиталних инвестиција, али и простор за ефикасније управљање осталим буџетским средствима као последица недостатка свеобухватног планско-буџетског система у оквиру државне управе, оцене оправданости, планирања припреме пројеката и праћења реализације.

У претходном периоду значајно су повећани укупни порески приходи у Србији (за преко 560 мил. ЕУР током 2016. године према процени Министарства финансија), као резултат повећања ефикасности у наплати пореских прихода односно повећаног броја електронских услуга Пореске управе, али и рада осталих инспекцијских служби у борби против сиве економије. Напори учињени у борби против неформалног пословања довели су до раста коефицијента ефикасности наплате прихода од ПДВ-а са 70% у 2015. на 75% у 2016.

години². Унапређење рада и процеса у Пореској управи, што се огледа у постепеној промени обима и структуре људских ресурса и успостављању система за процену ризика, омогућиће да се ограничени ресурси усмере на обвезнике који су најсклонији непоштовању пореских прописа.

Иако је реализација капиталних инвестиција повећана (са 40% на 65% програмско планираних) и даље су присутни недостаци који се огледају у постојању: неодговарајуће пројектне документације, потешкоћа у експропријацији земљишта, недовољне контроле извођача која је доводила до пробијања уговорених рокова, повећања цене радова у току извођења, спорог издавања разних дозвола и др.

Имплементација препорука ЕКОФИН: Спровођењем *Приоритетне структурне реформе (ПСР) 1. Трансформација Пореске управе* имплементира се препорука 2. ЕКОФИН из маја 2016. године (*даље унапреди наплату прихода на систематски начин погодан за привреду, тако што ће спровести Програм трансформације Пореске управе*). Примена детаљног плана реформе Пореске управе довела је да обједињења и поједностављења пореске процедуре што је уједно у складу са препорукама Европске комисије (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије 2016, стр. 55*). Током 2016. године израђен је текст Плана поштовања пореских прописа за 2017. годину на основу мапе ризика за поштовање пореских прописа. Спроведене су обуке за управљање ризицима за поштовање пореских прописа. Израђен је предлог нове организационе структуре на свим нивоима Пореске управе.

Предвиђена реформа ће довести и до мањег оптерећења процедурама приликом плаћања пореза чиме ће се даље унапредити ова компонента важна за побољшање услова пословања (детаљније у области Пословни амбијент). Континуирано се уводе нове електронске пријаве и сервиси са циљем да се до 2018. у потпуности примени електронски начин пословања Пореске управе. Формиран је Пројектни тим за успостављање организационе јединице за пружање услуга пореским обвезницима, који је сачинио Нацрт Стратегије пружања услуга пореским обвезницима.

Препорука 4. ЕКОФИН (*радити на решавању питања подбачаја капиталних јавних расхода тако што ће се унапредити одређивање приоритета и управљање у тој области*) имплементира се кроз *ПСР 2. Унапређење управљања капиталним инвестицијама*. На основу анализе тренутног стања планирања капиталних пројеката из свих извора финансирања, припремљен је Извештај са препорукама за унапређење система управљања капиталним инвестицијама. У току је финализација Уредбе о садржини, начину и оцени капиталних пројеката, којом би се ова област методолошки и процедурално уредила.

Приоритетна структурна реформа 1. ТРАНСФОРМАЦИЈА ПОРЕСКЕ УПРАВЕ

Опис структурне реформе

Реформа предвиђа додатно поједностављење обједињене пореске процедуре, обучавање запослених, као и побољшање оперативних активности на сузбијању сиве економије, што треба да допринесе смањењу трошкова у испуњавању пореских обавеза (лакше и праведније услове за пословање) и побољшању наплате пореза (стабилност јавних финансија). Такође реформа обухвата и израду плана поштовања пореских прописа и плана задржавања квалитетних кадрова, усвајање нове организационе структуре и редизајн система за управљање људским ресурсима, као и успостављање новог система за управљање ризиком. Предвиђене су и активности везане за унапређење функције контроле и наплате, пореско–правних послова и непореских функција, као и за ефикасније управљање материјалним средствима и ИТ ресурсима. Мере се спроводе у складу са Програмом реформе управљања јавним финансијама 2016-2020. и Стратегијом за реформу јавне управе Републике Србије.

---

²Фискални савет, Оцена фискалних кретања и структурних реформи у 2016. години

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Током 2016. године спроведене су обуке за управљање ризицима за поштовање пореских прописа. Припремљен је текст Плана поштовања пореских прописа за 2017. Израђен је предлог нове организационе структуре на свим нивоима Пореске управе, која треба да почне да се примењује од 2017. године, а која предвиђа и формирање организационе јединице за пружање услуга пореским обвезницима и успостављање система ефикасног управљања заплењеном робом. Наставиће се са увођењем нових система електронских пријава и сервиса, а потпуна примена електронског начина пословања Пореске управе предвиђена је од 2018. године. Наставиће се изградња јединственог складишта података (*data warehouse*) и аутоматизација комуникације Пореске управе са осталим државним органима.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

У погледу трансформације Пореске управе, идентификовани су следећи кључни ризици: ограничена финансијска средства за спровођење програма трансформације, неадекватна професионална оспособљеност запослених за спровођење реформи. Посебан изазов представља одржавање броја запослених у одељењу за информационе технологије због конкурентности зарада у приватном сектору.

Очекивани ефекти на конкурентност

Унапређењем ефикасности и ефективности основних пословних процеса, подизањем квалитета услуга и смањењем трошкова испуњавања пореских обавеза, процес утврђивања и плаћања пореза за пореске обвезнике биће једноставнији, предвидивији и јефтинији што ће смањити трошкове пословања и повећати конкурентност. Поједностављене процедуре за отпочињање посла даће подстицај отварању нових предузећа и нарочито старт-ап компанијама. Савремена и ефикасна пореска администрација допринеће стабилности јавних финансија и повећати фискални простор за инвестиције. Реформа се спроводи уз прихватање најбоље међународне праксе и норми Европског права што чини Србију привлачнијом за инвестирање.

Очекивани ефекти на друштво

Унапређење ефикасности Пореске управе учиниће процес утврђивања и плаћања пореза једноставнијим, предвидљивијим, конзистентнијим и јефтинијим, чиме ће се унапредити равноправност учесника на тржишту. Јасна пореска правила охрабрују грађане у намери да започну сопствени посао и тиме повећају запосленост и укупни друштвени раст. Бољом наплатом пореза веће су могућности буџетских издвајања за социјалну заштиту, образовање и здравство.

Индикатор за праћење спровођења структурне реформе

	2015/2014 (ПВ)	2016/2015
Однос броја новорегистрованих пореских обвезника за две узастопне године - ЦВ: 101,8 (2018/2017)	112,9	105,4
Однос новооткривених прихода ³ за две узастопне године - ЦВ: 100,4 (2018/2017)	100,6	100,5
Степен остварења наплатног задатка ⁴ - ЦВ: 100,3 (2018/2017)	103,9	100,5

³ Порески приходи који настају по основу контрола пореских инспектора.

⁴ Приказује однос наплате најважнијих буџетских прихода у датој години (порез на доходак, добит, ПДВ и акцизе) у односу на буџетом планиране износе.

Приоритетна структурна реформа 2. УНАПРЕЂЕЊЕ УПРАВЉАЊА КАПИТАЛНИМ ИНВЕСТИЦИЈАМА

Опис структурне реформе

Успостављање јединствене платформе за планирање капиталних инвестиција и методологије за анализу и планирање капиталних инвестиција, има за циљ јачање механизма за управљање капиталним инвестицијама. Ова платформа подразумева да сви потенцијални пројекти претходно буду подвргнути економско-финансијској анализи исплативости (*cost-benefit* анализи) ради приоритизације. Планирање јавних инвестиција укључује: оцену предложених капиталних пројеката од стране буџетских корисника и израду плана реализације, усклађивање планирања и одабира капиталних пројеката/инвестиција без обзира на извор финансирања (републички или локални буџети, ЕУ фондови и други извори) и на крају праћење реализације одобрених капиталних пројеката како би се благовремено уочиле и отклониле препреке и ефикасније управљало ризицима. Управљање капиталним пројектима обухваћено је *Програмом реформе управљања јавним финансијама 2016-2020*, као део реформских активности у оквиру стуба II Планирање и буџетирање јавних расхода. У овом процесу су узете у обзир активности у оквиру Националног инвестиционог комитета (НИК) успостављеног у Републици Србији 2014. године.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Формиран је Одсек за оцену капиталних пројеката у Министарству финансија чиме је унапређен институционални оквир. Припремљен је Извештај са препорукама за унапређење система управљања капиталним инвестицијама на основу анализе тренутног стања планирања капиталних пројеката из свих извора финансирања. Доношење Уредбе о садржини, начину и оцени капиталних пројеката планирана је у 2017. након обављених консултација са свим релевантним ресорима.

Очекује се доношење преосталих методологија за примену Уредбе, обука буџетских корисника спроводиће се током 2017. године, а у наредном трогодишњем периоду предвиђена је имплементација и ажурирање јединствене информационе базе капиталних пројеката и оцена капиталних пројеката од стране буџетских корисника и Министарства финансија.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Недостатак савременог система управљања људским ресурсима, што за последицу има недостатак и одлив стручног кадра за оцењивање, приоритизацију предложених пројеката и управљање инвестиционим пројектима, представља кључни ризик у погледу реформисања ове области управљања јавним финансијама.

Очекивани ефекти на конкурентност

Ефикаснија реализација капиталних/јавних инвестиција је антирецесиона и развојна мера економске политике која остварује значајне позитивне ефекте у кратком року и има позитиван ефекат на економски раст у већој мери од других јавних расхода. Осим директних ефеката на запосленост и раст по основу реализације капиталних пројеката, унапређење квалитета физичког капитала, посебно путне и комуникационе инфраструктуре, скраћује време транспорта, смањује трошкове, смањује трговинске баријере, повећава конкурентност домаће привреде и ствара услове за њен бржи раст (деталјније у одељку Инфраструктура).

Очекивани ефекти на друштво

Ефикасније планирање, праћење и реализација капиталних, посебно инфраструктурних пројеката има неутралан ефекат на друштво. Одређени позитивни, индиректни, утицаји на друштво могу се очекивати у погледу веће локалне потражње за одређеним профилима на тржишту рада и унапређене (географске) распрострањености роба и услуга. У крајевима где

се изводе капитални пројекти могу се јавити одређени негативни ефекти на јавно здравље: већа концентрација саобраћаја, више загађења, већи степен буке.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Процент реализације програмски планираних инвестиција - ЦВ: 70% (2018)	40%	65%

4.3.2. Област ТРЖИШТЕ ЕНЕРГИЈЕ, САОБРАЋАЈА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА

Поред напретка у реализацији приоритетних инфраструктурних пројеката, кључне слабости у домену физичке, телекомуникационе инфраструктуре, као и енергетског система, огледају се у недовољној повезаности ових тржишта Србије са тржиштима земаља у региону, недовољној диверсификацији извора енергије, увозној зависности, дугогодишњем изостанку инвестиција у нове капацитете, високим транспортним трошковима, слабо искористићеним капацитетима за бољу комуникацијску повезаност.

Електроенергетски систем карактеришу застарели и неефикасни производни капацитети (просечна старост преко 25 година), као последица дугогодишњег одсуства улагања у нове енергетске капацитете и превентивну заштиту система. Међутим, енергетска снабдевеност Србије је изнад просека у региону. У 2015. укупна примарна производња енергије износила је 10,8 мил. тона еквивалента нафте (надаље ТОЕ) - око два пута више од просека земаља региона, док је увоз енергије од 6,2 мил. ТОЕ нешто испод просека региона. Укупна производња енергије посматрана у односу на ниво БДП је, уз Бугарску, највиша у региону, док је ниво финалне потрошње енергије од 7,8 мил. ТОЕ око 50% изнад просека региона.

Енергетски систем Србије није у довољној мери повезан са системима земаља из окружења. Побољшању енергетске стабилности, конкурентности и регионалне интеграције српске електропривреде знатно ће допринети изградња система за пренос електричне енергије 400 кВ напонског нивоа “Трансбалкански коридор”, који спаја тржишта источне и западне Европе.

Ниска цена електричне енергије недовољно стимулише енергетску ефикасност. Цена електричне енергије у Србији бележи благи раст током периода 2013-2016. Међутим, и поред раста цена у току Q3 2016. године, Београд и даље има најнижу цену електричне енергије у поређењу са осталим европским градовима, која за домаћинства и привреду износи око 0,067 €/KWh (цена варира у зависности од категорије потрошње и дневне тарифе). Оснивање Буџетског фонда за унапређење енергетске ефикасности није дало очекиване резултате, због недовољних финансијских средстава одређених за овај фонд. **Неопходно је увођење енергетских менаџера** који би требало да пруже увид у право стање у области енергетске ефикасности. Србија треба да побољша усклађеност са правним тековинама ЕУ, спроведе јачање капацитета и промовисање улагања у енергетску ефикасност и обновљиву енергију, као и да постигне цену електричне енергије која јасно одражава трошкове (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије 2016. стр. 53*).

Гасну инфраструктуру карактерише линијски транспортни систем природног гаса са само једним улазом у земљу, што је неповољно са становишта енергетске безбедности и развоја тржишта. Потребно је обезбедити гасну интерконекију са суседним државама, чиме би се отворила могућност допремања природног гаса и из других правца снабдевања, пре свега из правца Бугарске.

Домаће тржиште природног гаса је по свом обиму мало и у потпуности отворено од 2015. године. Сви крајњи купци природног гаса имају право да слободно бирају снабдевача на

тржишту. У циљу обезбеђења сигурности снабдевања, сви објекти крајњих потрошача прикључени на дистрибутивни систем природног гаса, ако не изаберу другог снабдевача, имају право на јавно снабдевање по регулисаним ценама. Неопходно је да Србија предузме мере ради потпуног раздвајања Србијагаса и развоја конкурентности на тржишту гаса (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије 2016. стр. 53*).

Учешће домаће производње нафте у укупној потрошњи креће се од 40-50%, али постоји доминантан увоз из једног правца снабдевања што привреду чини високо увозно зависном од нафте и нафтних деривата. У циљу подизања нивоа сигурности снабдевања крајњих потрошача, као и реализације међународно прихваћених обавеза, започето је формирање обавезних резерви нафте и деривата нафте за случај када је угрожена сигурност снабдевања Србије услед поремећаја у снабдевању енергијом и енергентима.

Србија спада у државе са добро развијеном мрежом путева, укупне дужине 40.845 км, коју чине јавни (државни путеви, општински путеви и улице) и некатегорисани путеви. **Квалитет мреже државних путева** (16.713 км од чега I реда 5.331 км, а II реда 11.382 км) **је смањен у периоду 1990-2000. због недовољних инвестиција и одржавања.** Мрежа има довољан капацитет за садашњи и процењени обим саобраћаја у средњорочном периоду. Ипак, мрежа **није у потпуности изграђена у погледу техничко-експлоатационих перформанси чиме негативно делује на конкурентност привреде услед немогућности да обезбеди ниво услуга по европским стандардима.** У плану је рехабилитација државне мреже путева у наредном петогодишњем периоду у дужини од 1.100 км.

Густина укупних путева од 6,2 км на 1.000 становника, знатно заостаје за просеком ЕУ-28 (12,1 км), док је у поређењу са регионом виша само од Босне и Херцеговине и Албаније. На путевима I и II реда број возила се повећава и у 2015. износи 39.335.582 (2,3 милиона возила више него 2014. године).

Неосавремене и дотрајала путна инфраструктура и пораст обима друмског саобраћаја утичу на **смањење безбедности у саобраћају** (релативно висок број погинулих – 601 у 2015. години), повећање трошкова (због смањене проходности саобраћаја на главним путним правцима) и повећање негативног утицаја на животну средину. Неопходно је да Србија додатно побољша безбедност саобраћаја на путевима предузимањем мера за смањење смртних случајева и усвоји правне прописе за интелигентне транспортне системе (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије 2016. стр. 51*).

На појединим деловима Коридора 10 започела је наплата путарине по пређеном километру, што се одразило на веће укупне приходе, јер се повећао број путничких возила на овим деоницама. Уз повећање цене путарине од 10% од 1. јануара 2017. (цена путарине се није мењала од 2008. године) **биће обезбеђено више средстава за адекватно одржавање путева.** Анализираће се могућност обезбеђивања концесија за изградњу и одржавање Руте 4 (Београд - Јужни Јадран).

Застарела железничка мрежа обезбеђује веома скроман путнички и теретни промет. Србија располаже са 3.809 км железничке мреже, од чега је 2.282 км електрифицирано, а свега 7,43% пруга је двоколосечно. Дужина пруга на 1.000 становника износи 0,53 км што је на нивоу просека региона. Ипак путнички транспорт од 541 милион путничких километара и теретни транспорт од 3,25 милиона теретних километара су по обиму на самом зачелу региона. Имајући у виду да је на одређеним пругама у претходном периоду саобраћај обустављен и да би због потпуне техничке непоузданости и небезбедности, улагање средстава у одржавање ових пруга било економски неоправдано и неефикасно Влада је донела Решење о давању сагласности на Одлуку о обустави јавног превоза путника и робе на делу железничке инфраструктуре – пруге укупне дужине 430,5 км (СГ 80/2016). Реформа железничког сектора на принципима ефикасног и одрживог пословања (више у одељку

Пословни амбијент у оквиру приоритетне структурне реформе 8. Реформа јавних предузећа), поред пројеката унапређења инфраструктурних капацитета, важна је за унапређење железничке мреже и укупне услуге железничког транспорта, а што је и препорука ЕК (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије 2016. стр. 51*).

Проблем неоптималног коришћења различитих видова транспорта решиће се кроз пројекат изградње првог интермодалног терминала у Батајници, као дела логистичког центра у Београду. Овај пројекат ће омогућити интеграцију свих транспортних сектора, повећану мобилност терета, повећање атрактивности и конкурентности Србије као земље транзита уз смањење трошкова транспорта робе и утицаја тешких теретних возила на животну средину.

Коридор 10 (друмско-железнички) и Коридор 7 (Дунав као пловни пут) чине основ транспортног система у Србији. Оба коридора су део трансевропске саобраћајне мреже (ТЕН-Т) која обухвата друмски и интермодални саобраћај, пловне путеве и поморске луке и мрежу европских брзих железница. Организација SEETO, са седиштем у Београду, координира сарадњу у развоју регионалне транспортне мреже (повезаност транспортне мреже Западног Балкана и њено укључивање у европске транспортне токове) и јачању капацитета за реализацију инвестиција.

Недовољна развијеност и безбедност саобраћаја на унутрашњим пловним путевима умањује коришћење економски повољне могућности овог вида транспорта у Србији. Укупан промет на унутрашњим пловним путевима у Србији опада (са 8,1 мил. тона у 2012. на 6,5 мил. тона у 2015.) и знатно је нижи у поређењу са растућим прометом земаља региона (Мађарска 8,2 мил. тона, Бугарска 17,2 мил. тона, Румунија 30 мил. тона у 2015. години).

Комуникациону инфраструктуру у Србији потребно је системски унапредити – како регулаторни оквир, тако и област инвестиција. Комуникациону инфраструктуру чине електронско комуникациони ресурси (технолошки, организациони и пословни, у јавном или приватном власништву), путем којих се омогућавају електронске комуникационе услуге за грађане, привреду и јавни сектор.

Административни трошкови и сложеност процедура за добијање потребних дозвола за изградњу оптичких мрежа једна су од идентификованих кочница развоја комуникационе инфраструктуре. Изграђене мреже оптичких система у власништву државе нису довољно искоришћене, па је неопходно обезбедити ефикасније коришћење већ постојећих капацитета. Неискоришћена мрежа оптичких каблова са 80 чворова која је изграђена на мрежи далеководна укупне дужине 6.000 км, може представљати окосницу за формирање националне широкопојасне мреже.

Проблем стандардизоване комуникационе инфраструктуре која би обезбедила брзо, поуздано и сигурно повезивање на интернет свих корисника у оквиру институција може се решити коришћењем *Академске мреже Републике Србије (АМРЕС)*. Ова мрежа је до сада имала 150.000 корисника, а обухватала је факултете, институте, универзитетске библиотеке, студентске домове и високе школе, а у 2016. години и 1.800 основних и средњих школа постаје део мреже. У наредном периоду треба створити услове за повезивање на ову мрежу музеја, библиотека, архива и других установа.

Широкопојасни приступ интернету у 2015. години имало је 56% српских домаћинстава (78% просек у ЕУ-28). До 2020. Србија у овој области треба да достигне и изједначи се са нивоом ЕУ, што је дефинисано као циљ у Дигиталној агенди за Србију. Дигитална агенда за Европу предвиђа да до краја 2020. године 100% популације ЕУ има широкопојасни приступ, са брзинама већим од 30 Mb/s, односно да 50% популације има приступ до врло брзих широкопојасних прикључака (са брзинама већим од 100 Mb/s).

Имплементација препорука ЕКОФИН: Спровођењем ПСР 3. Унапређење физичке инфраструктуре за бољу повезаност са тржиштима у ЕУ и региону, кроз пројекте од 3.1-3.4., који се односе на изградњу појединих деоница на Коридору 10, имплементирана је препорука 4. ЕКОФИН из маја 2016. (*завршити радове на изградњи Коридора 10 до краја 2017. године*).

На Јужном краку (Е-75) друмског Коридора 10 (Грабовница – Левосоје дужине 74 км) завршено је 83,4% радова, док је на Источном краку Е-80 (Ниш - граница Бугарске дужине 87 км) реализовано 57,5% радова. На железничком Коридору 10 у априлу 2016. отпочели су радови на реконструкцији и модернизацији три деонице у дужини од 46 км (Винарци - Ђорђево 15 км, Врањска Бања - Ристовац 17,7 км и Бујановац - Букаревац 13,7 км), који се финансирају из руског кредита. По завршетку радова брзина возова биће повећана са садашњих 40-50 км/ч на 100 км/ч.

Питања финансирања и динамике реализације пројекта *изградње гасне интерконеције Бугарска – Србија (пројекат 3.6. у оквиру ПСР 3)* конкретизована су на састанку представника Министарства енергетике Србије и Бугарске у априлу 2016. године, што је у складу са препоруком 4. ЕКОФИН из маја 2016. (*остварити значајан напредак у припреми изградње гасне интерконеције Бугарска - Србија*). Дошло је до промене тачке интерсекције (од стране Бугарског партнера) са деоницом гасовода на Бугарској територији, што је довело до измене ППППН гасовода МГ Ниш - Димитровград. Још увек није познатно да ли ће изградња гасовода бити финансирана из средстава ИПА 2016 или из неких других извора.

Приоритетна структурна реформа 3. ПОВЕЗИВАЊЕ У РЕГИОНАЛНО ТРЖИШТЕ

Пројекат 3.1. ИЗГРАДЊА АУТОПУТА Е-75 И Е-80 (Коридор 10)

Опис структурне реформе

Изградњом аутопута Е-75 и Е-80 оствариће се боље везе југоисточне Србије са западном, централном, јужном Србијом и тимочким Подунављем. Реализацијом пројекта оствариће се ефикаснији транспорт и побољшати безбедност саобраћаја на пројектованим деоницама.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

На Јужном краку (Е75) завршене су деонице од Македоније до Левосоја (21,5 км), затим од Доњег Нерадовца до Српске Куће (26,3 км) и деоница Грабовница - Грделица (5,6 км). На Источном краку (Е80) су делом пуштени профили: Чифлик - Станичење лева трака дужине 12,2 км (до краја 2017. очекује се завршетак десне траке), деоница Пирот - Димитровград (15,3 км) и деоница Просек - Црвена Река (12,3 км). Завршетак изградње деоница аутопута Е-75 и Е-80 очекује се у марту 2017. након чега следи период пројектовања и уградње опреме у тунеле на Јужном краку. На тунелима Источног крака у току је процедура одабира извођача за пројектовање и уградњу опреме. Завршетак изградње тунела планиран је за 2017. годину. Проблем постоји са подземним водама и геологијом.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Неблаговремено обезбеђивање средстава у буџету Републике Србије, проблеми у вези са експропријацијом земљишта, проблем у уговарању тунелске опреме.

Очекивани ефекти на конкурентност

Изградњом Јужног и Источног крака Коридора 10 у кратком року повећава потражњу за радном снагом, док се у дугом року смањују трговинске баријере и цена транспорта робе, чиме се побољшава конкурентност предузећа.

Очекивани ефекти на друштво

Изградња аутопута на кратак рок имаће позитиван утицај на друштво кроз повећање запослености локалног становништва на пословима изградње. На дужи рок, савремена саобраћајна инфраструктура обезбеђује бољу географску повезаност, распрострањеност

роба и услуга и мобилност радне снаге. Побољшаће се безбедност у саобраћају и скратити време путовања.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Пондерисани проценат физичке реализације аутопута Е-75 – ЦВ 100% (2017)	57,5%	83,4%
Пондерисани проценат физичке реализације аутопута Е-80 – ЦВ 100% (2017)	49%	57,5%

Пројекат 3.2. ИЗГРАДЊА МОСТА ЖЕЖЕЉ КОД НОВОГ САДА СА ПРИСТУПНИМ САОБРАЋАЈНИЦАМА (Коридор 10)

Опис структурне реформе

Мост се налази на траси међународне железничке пруге Београд - Нови Сад - Суботица - државна граница са Мађарском, од км 75+083 до км 75+557 (Коридор 10) и саставни је део Пројекта реконструкција пруге Београд - Будимпешта. Пројектовани мост је дуг 474 м и садржи два железничка колосека брзине од 160 км/х, две саобраћајне траке за друмски саобраћај ширине 7,7 м и две бицикличичко-пешачке стазе ширине 2,5 м.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Пројекат се реализује кроз два уговора: основни Уговор - Лот 1, који обухвата набавку материјала, производњу свих челичних елемената и транспорт до градилишта у Новом Саду и основни Уговор - Лот 2, који обухвата изградњу темеља и стубова, монтажу челичних елемената, инсталацију вешалки, нагуравање лукова на пројектовану позицију на стубовима, изградњу бетонске плоче моста, као и демонтажу привременог МД 88 моста. Изградња приступних саобраћајница се реализује кроз посебан уговор. Висок водостај Дунава, довео је до застоја у изградњи моста од укупно 6 месеци, тако да се завршетак моста очекује у четвртном кварталу 2017. године. Као последица кашњења изградње моста, односно немогућности предаје простора за извођење уговорених радова, планиране активности на изградњи приступних саобраћајница нису започете.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Необезбеђивање континуитета у извођењу радова.

Очекивани ефекти на конкурентност

Мост ће убрзати железнички саобраћај, олакшати транспорт робе на овој релацији и смањити трговинске баријере чиме се повећава конкурентност предузећа.

Очекивани ефекти на друштво

Кључни утицај на друштво огледа се кроз повећање безбедности, а затим на кратак рок и кроз повећање запослености локалног становништва везане за изградњу. На дужи рок, овај пројекат утицаће на бољу географску повезаност, распрострањеност роба и услуга и мобилност радне снаге.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2016
Изграђен мост у планираном року – ЦВ (2017)	0

Напомена: 0 – мост није изграђен; 1 – мост је изграђен

Пројекат 3.3. МОДЕРНИЗАЦИЈА ПРУГЕ БЕОГРАД - СУБОТИЦА - КЕЛЕБИЈА (ДРЖАВНА ГРАНИЦА СА МАЂАРСКОМ) (Коридор 10)

Опис структурне реформе

Модернизација постојеће пруге у двоколосечну електрифицирану пругу за путнички и теретни саобраћај брзине до 200 км/х опремљене савременим електротехничким уређајима обезбедиће висок ниво безбедности и услуга у превозу путника и робе у унутрашњем и

међународном саобраћају. Ова пруга је део Трансевропске транспортне мреже. Владе Кине, Србије, Мађарске и Македоније потписале су Споразум о модернизацији железничког саобраћаја, а изградња пруге Београд – Будимпешта је приоритет.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Потписан је Комерцијални уговор о модернизацији и реконструкцији мађарско–српске железничке везе на територији Републике Србије за деоницу пруге Београд Центар - Стара Пазова између Владе РС, предузећа „Инфраструктура Железнице Србије а.д.“ и Joint Venture of China Railway International Co.Ltd. and China Communications Construction Company Ltd. у вредности од 319,9 мил. ЕУР. Уговор са конзорцијумом кинеских компанија предвиђа изградњу двоколосечне пруге дужине 34,5 km од станице Београд Центар до Старе Пазове брзине 200 km/h. Договорена је фазна реализација реконструкције и модернизације деонице Стара Пазова - Нови Сад (Анекс 3 "руског кредита"), односно радови на тунелу и вијадукту (почетак у јануару 2017. године), као и радови на отвореној прузи, за шта је потребно комплетирати техничку документацију.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Неблаговремено обезбеђивање средстава за финансирање радова и проблеми у вези са експропријацијом земљишта.

Очекивани ефекти на конкурентност

Повећање пропусне и превозне моћи пруге имаће директне ефекте на повећање конкурентности железничког саобраћаја у односу на друге видове, што ће привући нове кориснике железничких услуга због квалитета пружених услуга, прерасподелу саобраћаја са друма на железницу, повећање економске одрживости пружаоца железничких услуга и др.

Очекивани ефекти на друштво

Позитивни ефекти модернизације пруге огледају се кроз повећање комфора, редовности превоза и краћег времена путовања за кориснике услуга, као и повећање безбедности учесника у саобраћају (предвиђена је денивелација свих укрштања друмских саобраћајница и железничке пруге). Такође, очекује се боља интегрисаност тржишта рада услед лакше мобилности радне снаге и повећање запослености локалног становништва.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2016
Израђен пројекат за добијање грађевинске дозволе – ЦВ (2017)	0

Напомена: 0 – пројекат није израђен; 1 – пројекат је израђен

Пројекат 3.4. МОДЕРНИЗАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЈЕДНОКОЛОСЕЧНЕ ПРУГЕ НИШ - ПРЕШЕВО НА ДЕОНИЦИ НИШ - БРЕСТОВАЦ (Коридор 10)

Опис структурне реформе

Једноколосечна пруга Ниш - Прешево (151 км) представља део најстарије железничке пруге у Србији и главни железнички правац који повезује Македонију и Грчку са остатком Европе. Деоница Ниш - Брестовац (23,4 км) представља 15% дужине пруге Ниш - Прешево. Пројекат обухвата реконструкцију и модернизацију пруге за брзине до 120 км/х, као и реконструкцију и модернизацију свих елемената железничке инфраструктуре (доња и горња конструкција, грађевински радови, шински радови и радова на електрификацији, реконструкцији станица и сигнализационих и телекомуникационих уређаја).

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Израђена је Студија изводљивости са Идејним пројектом и Студија утицаја на животну средину за деоницу пруге Ниш - Брестовац јуна 2013. године, финансирана из донација ЕУ. Обнављају се локацијски услови пошто су претходни истекли, након чега следи ревизија

Студије изводљивости са Идејним пројектом од стране Републичке ревизионе комисије (РРК). Пројекат је саставни део Акционог документа ИПА 2015. Потписивање уговора са најповољнијим понуђачем и почетак радова који трају три године планиран је почетком 2017. Да би отпочела израда тендерске документације неопходно је да РРК одобри идејни пројекат за ову деоницу.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Недобиање свих локацијских услова, ревизија израђене документације од стране РРК.

Очекивани ефекти на конкурентност

На краatak рок доћи ће до повећања запослености везане за изградњу, као и могућности ангажовања локалних предузећа. Истовремено, време путовања путничких и теретних возова дуж овог дела биће смањено, чиме се доприноси повећању обима и квалитета саобраћаја у услугама путничког и теретног транспорта између Јужне и Западне Европе.

Очекивани ефекти на друштво

Позитивни ефекти модернизације пруге огледају се кроз повећање комфора, редовитости превоза и краћег времена путовања за кориснике услуга, као и повећање безбедности учесника у саобраћају (предвиђена је денивелација свих укрштања друмских саобраћајница и железничке пруге). Такође, очекује се боља интегрисаност тржишта рада услед лакше мобилности радне снаге и повећање запослености локалног становништва.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2016
Израђен пројекат за добијање грађевинске дозволе – ЦВ (2019)	0

Напомена: 0 – пројекат није израђен; 1 – пројекат је израђен

Пројекат 3.5. ИЗГРАДЊА РУТЕ 4 (АУТОПУТА Е-763, БЕОГРАД - ЈУЖНИ ЈАДРАН)

Опис структурне реформе

Изградњом аутопута Београд - Јужни Јадран (дужина кроз Србију од Београда до Бољара, границе са Црном Гором износи 258 км) унапредиће се путна мрежа Републике Србије пружањем квалитетније и безбедније услуге, компатибилне по перформансама и функционално интегрисане у Трансевропску транспортну мрежу. Рута 4 ће повезивати Румунију, Србију, Црну Гору и Италију. Протезаће се од Темишвара, преко Вршца, Београда, Чачка, Пожеге, Подгорице до Бара, а морским путем, преко Јадрана биће повезан са Баријем у Италији. У делу Стратегије развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији 2008-2015. године, који се односи на развој транспортног система (визија 2015. - Дугорочни развој мреже јавних путева), предвиђена је изградња аутопута Е-763 Београд – Јужни Јадран, као наставак аутопута од Румунске границе – Вршца – Панчева – Београда (Е-70; М1.9).

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Деонице Уб - Лајковац (12,5 км) и Љиг - Прељина (40,36 км) су изграђене у пуном профилу, а у току је изградња деоница Обреновац - Уб (26,23 км) и Лајковац - Љиг (24 км). Урађени су идејни пројекти за деонице Сурчин - Обреновац (17,6 км) и Прељина - Пожега (30,96 км), а крајем 2015. је за изградњу ових деоница потписан Меморандум о разумевању са Владом Кине. Потписан је Уговор о финансирању изградње деонице Сурчин - Обреновац вредности 208 мил. ЕУР (рок за завршетак радова је крај 2018. године). Претходно набројане деонице (осим деонице Прељина – Пожега) чине 47% укупне дужине Руте 4 и треба да буду изграђене до краја 2018. године. Почетак изградње деонице Прељина - Пожега очекује се у 2017. и реализоваће се у наредне три године. У 2018. планирана је припрема пројектне документације за деоницу Пожега - Бољаре (107 км), а у току је израда Просторног плана

подручја посебне намене (ППППН) инфраструктурног коридора и извештаја о стратешкој процени утицаја ППППН на животну средину.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Проблеми у уговарању изградње деоница Сурчин - Обреновац и Прелина - Пожега; Неналажење начина финансирања деонице Пожега - Бољаре; Неблаговремено обезбеђивање средстава у буџету РС; Проблеми везани за експропријацију.

Очекивани ефекти на конкурентност

Изградњом ове саобраћајнице оствариће се боља путна веза Србије према Црној Гори и луци Бар, као крајњој дестинацији, што ће омогућити интегрисање Србије у контејнерске токове и привлачење међународних токова роба и путника. На кратак рок доћи ће до повећања запослености везане за изградњу. Такође ће бити повећана ангажованост домаћих предузећа и већа запосленост локалног становништва.

Очекивани ефекти на друштво

Подручја у којима је мрежа саобраћајница неразвијена или застарела демографски одумиру, што је у последњих неколико година обележје Србије. Стога изградња аутопута Београд – Јужни Јадран не доприноси само економском развоју друштва, већ ублажава и негативне демографске трендове, те доприноси смањењу разлика у регионалном развоју. Боља повезаност неразвијених и девастираних јужних подручја са развијеним деловима Србије, уз краће време путовања, мање путне трошкове и већу безбедност у саобраћају, омогућиће боље услове живота локалног становништва, развој предузетништва и већи животни стандард. Такође, изградњом аутопута изместиће се транзитни токови из урбаних градских зона, што ће позитивно утицати на здравље становништва услед смањене загађености и буке у урбаним срединама.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Процент реализације изградње Руте 4 Београд –Јужни Јадран – ЦВ 47% (2018)	10,4%	43,8%
Број изграђених километара у употреби – ЦВ 120,7 км (2018)	0	40,36 км

Пројекат 3.6. ИЗГРАДЊА МАГИСТРАЛНОГ ГАСОВОДА НИШ – ДИМИТРОВГРАД

Опис структурне реформе

Изградњом магистралног гасовода (МГ) Ниш - Димитровград дужине 108 км обезбеђује се диверзификација праваца и извора снабдевања, уз унапређење сигурности снабдевања Србије, Бугарске и целог региона. Значајно се растеређује северни део гасоводног система. Поред побољшања сигурности снабдевања српског тржишта природним гасом и даљег развоја дистрибутивне мреже кроз Србију, пројекат омогућава интегрисање постојећих и будућих складишних капацитета природног гаса у јединствен енергетски систем, што је смисао успостављања интегрисаног регионалног тржишта и одредаба Уговора о енергетској заједници. Област гасификације Србије планирана је Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2025. са пројекцијама до 2030. и Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Промена тачке интерсекције (од стране Бугарског партнера) са деоницом гасовода на Бугарској територији, довела је до измене Просторног плана подручја посебне намене (ППППН) инфраструктурног коридора магистралног гасовода Ниш – Димитровград, тако да је усвајање плана предвиђено за децембар 2016. Исходовање грађевинске дозволе очекује се крајем 2017. када почиње изградња гасовода, који ће према плану бити пуштен у рад у последњем кварталу 2020. године.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Могући ризици у спровођењу структурне реформе односе се на могућност да се Бугарска повуче са изградње бугарског дела гасовода, као и на неблагоприятно обезбеђење финансијских средстава за реализацију пројекта. Могући су и проблеми у спровођењу тендерске процедуре, кашњење у изради пројектно-техничке документације и исходовању неопходних дозвола, као и проблеми у спровођењу експропријације земљишта у смислу идентификације власника земљишта.

Очекивани ефекти на конкурентност

Изградњом МГ 10 Ниш – Димитровград повећаће се доступност и сигурност снабдевања природним гасом. Реализацијом пројекта се отвара могућност за снабдевање природним гасом из Русије, али и других праваца снабдевања тзв. Јужни коридор (Азербејџан, ТПП из терминала у Грчкој и др.). Кроз доступност и повољност природног гаса као енергента (који битно утичу на цену финалног производа), смањују се трошкови производње и повећава се конкурентност региона који су гасификовани (као и њихова могућност привлачења инвестиција) и потенцијално се смањују цене природног гаса услед смањења транзитних такси. Успостављање интерконекција са земљама у региону је предуслов за стварање регионалног тржишта природног гаса, које укључује и постојећа и планирана складишта природног гаса у Србији (Банатски двор и Итебеј).

Очекивани ефекти на друштво

Омогућавање гасификације подручја источне и јужне Србије повећава конкурентност овог региона у погледу инвестиционих улагања што утиче на повећање запослености и развијање тржишта рада. Повећање запослености се не односи само на енергетски сектор, већ и остале привредне гране којима ће бити омогућен развој снабдевањем природним гасом као конкурентним енергентом. Нису идентификоване групе у друштву на које реализација овог пројекта може имати негативан утицај.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
% изграђености објекта – ЦВ 100% (2020)	0	25%

Пројекат 3.7. ТРАНСБАЛКАНСКИ КОРИДОР

Опис структурне реформе

Изградња далековода и доградња трансформаторских станица у оквиру Трансбалканског коридора обухвата скуп пројеката за обнављање застареле инфраструктуре за пренос електричне енергије, повећавање прекограничних преносних капацитета, као и подизање нивоа сигурности напајања електричном енергијом потрошача у Србији. Укупна дужина 400 kV далековода планираних за изградњу у првој фази пројекта Трансбалкански коридор у наредном десетогодишњем планском периоду износи око 320 км. Ова структурна реформа обухвата следеће инфраструктурне објекте (секције за пренос електричне енергије): *Секцију 1* Двоструки интерконективни далековод 2×400 kV Панчево – Решица, између Србије и Румуније; *Секцију 2* Далековод 400 kV ТС Крагујевац 2 – ТС Краљево 3, са подизањем напонског нивоа у ТС Краљево 3 на 400 kV, што подразумева изградњу 400 kV постројења у ТС Краљево 3; *Секцију 3* Подизање напонског нивоа преносне мреже западне Србије на 400 kV напонски ниво између ТС Обреновац и ТС Бајина Башта, што подразумева: нови двоструки 2×400 kV далековод ТС Обреновац – ТС Бајина Башта, реконструкцију постојеће ТС Обреновац и ТС Бајина Башта, као и потенцијално подизање напонског нивоа на 400 kV у ТС Ваљево 3 и *Секцију 4* Двоструки интерконективни далековод 2×400 kV Бајина Башта (Србија) – Вишеград (БиХ) – Пљевља (Црна Гора). Стратешки и правни оквир који подржава изградњу коридора обухвата Закон о утврђивању јавног интереса и посебних поступака експропријације и прибављања документације ради реализације изградње система за пренос

електричне енергије 400 kV напонског нивоа Трансбалкански коридор – прва фаза и Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Секција 1: Решење о грађевинској дозволи је прибављено у фебруару 2016. године, радови на изградњи далековода су у току. Очекује се завршетак радова најкасније почетком 2018.

Секција 2: У току је решавање имовинско правних послова. Добијена је грађевинска дозвола за радове у ТС Краљево 3. Очекује се издавање грађевинске дозволе и расписивање тендера за изградњу објекта у наредној 2017. години, а почетак радова се очекује током 2018.

Секција 3: Одобрен је и искоришћен WBIF (*Western Balkans Investment Framework*) грант за техничку помоћ у оквиру којег је израђена Претходна студија изводљивости и Студија изводљивости. Одобрен је грант KfW (*Немачка развојна банка*) у износу од 0,25 мил. ЕУР за усклађивање постојећег Идејног пројекта и Студије утицаја на животну средину са одредбама домаћег законодавства. Одобрен је WBIF грант за техничку помоћ у износу од 0,80 мил. ЕУР за израду Пројекта за грађевинску дозволу и Пројекта за извођење. Процес експропријације земљишта још увек није започет, а од његовог тока ће и зависити динамика у наредном периоду. Почетак радова предвиђен је у 2019. години.

Секција 4: Одобрен је и искоришћен WBIF грант за техничку помоћ у оквиру којег је израђена Претходна студија изводљивости, Студија изводљивости, Идејни пројекат и Студија утицаја на животну средину. Влада Србије је донела Одлуку о изради ППППН (израда је у току, а окончање се очекује у првом кварталу 2017. године), као и одлуку о Стратешкој процени утицаја на животну средину.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Комплексност инвестиционих процедура, потенцијални проблеми у процесу решавања имовинско правних односа, неприхватљивост високонапонских водова за локално становништво, обезбеђење потребних финансијских средстава.

Очекивани ефекти на конкурентност

Пројекат Трансбалкански Коридор – прва фаза, омогућиће спајање тржишта североисточне Европе (Румуније, Бугарске, Украјине и Молдавије), где је цена електричне енергије релативно ниска, са тржиштима јужне и западне Европе (као што су Италија и Аустрија), где је цена електричне енергије релативно висока. Ова реформа повећава доступност, квалитет (напона) и сигурност преноса електричне енергије (мање прекида) који је кључни ресурс за индустријску производњу и економски развој и смањују се трошкови које предузећа тренутно имају услед прекида у напајању. Током спровођења реформе биће ангажована мала и средња предузећа за израду појединих делова металне и грађевинске конструкције далековода, као и на самој монтажи. Реформа ће подстаћи додатно страном инвестирање у обновљиве изворе енергије, у првом реду у ветропаркове у североисточном делу Србије, на подручју Баната, тако што ће омогућити евакуацију електричне енергије из ове области и њен пренос према купцима у Југозападној Европи.

Очекивани ефекти на друштво

Спровођење пројекта ће утицати на број привремено запослених радника током саме изградње далековода (око 300 радника) и на број стално запослених на одржавању далековода у оквиру ЈП ЕМС. Такође се процењује да ће се око 40 малих и средњих предузећа ангажовати током спровођења ове мере.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2016
Број километара изграђених далековода на годишњем нивоу (км) – ЦВ 323 км (2023)	0
Повећање капацитета регионалне преносне мреже (MW) – ЦВ 1.000 MW (2023)	0
Смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште (t CO ₂) – ЦВ 65.000 t CO ₂ (2023)	0

Приоритетна структурна реформа 4. РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ ШИРОКОПОЈАСНЕ КОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Опис структурне реформе

Спровођење ове структурне реформе, поред омогућавања брзог, поузданог и сигурног повезивања на Интернет, обухвата и консолидацију широкопојасне мреже у власништву јавног сектора, као и повезивање јавних установа на националну мрежу. Предвиђено је усвајање Закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури, чиме ће се обезбедити услови и уредити начин развоја широкопојасног приступа Интернету. Потребно је обликовати и спровести програме подстицаја и подршке инвестирању у развој широкопојасне комуникационе инфраструктуре са приступном мрежом у насељима, а посебно у слабије насељеним подручјима. До 2020. Србија треба да достигне и изједначи се са нивоом ЕУ према приступу широкопојасном интернету како је дефинисано у Дигиталној агенди за Републику Србију, коју чине Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године и Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији 2010-2020. године.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Усвајањем Закона о широкопојасној комуникационој инфраструктури, које се очекује током 2017. године, извршило би се усклађивање са Директивом 2014/61/ЕУ о мерама за смањење трошкова постављања електронских комуникационих мрежа великих брзина. Министарство трговине, туризма и телекомуникација (МТТТ) спроводи процедуру за усвајање Акционог плана за ефикасно коришћење телекомуникационе инфраструктуре, којим су дефинисане активности које се односе на искоришћење ресурса државне телекомуникационе инфраструктуре. У циљу анализе доступности и израде мапа доступности широкопојасног приступа, као и анализе понуде широкопојасних сервиса, МТТТ је прикупило податке од мобилних оператора о покривености GSM, UMTS и LTE сигналом, а што се тиче фиксне мреже, прикупљају се подаци од оператора о доступности широкопојасног приступа, у смислу заступљености технологија, расположивом протоку, као и понуди широкопојасних сервиса. Министарство је уз подршку ЕБРД започело реализацију пројекта “План имплементације националне широкопојасне мреже”, који укључује анализу, планове и трошкове за даљи развој широкопојасног приступа. У наредне три године очекује се наставак повезивања установа образовања и културе на АМРЕС, изградња приступних широкопојасних мрежа у општинама широм земље и оперативно успостављање јединствене националне телекомуникационе мреже.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Неправовремено проналажење извора финансирања, како би се испоштовали дефинисани рокови, слаба сарадња између институција, као и институција/предузећа која газдују неискоришћеним оптичким влакнима.

Очекивани ефекти на конкурентност

Изградњом инфраструктуре широкопојасног приступа у свим регионима Србије створиће се услови за смањење економског јаза тј. уједначен регионални развој, раст БДП, раст запослености, раст продуктивности, међусекторску синергију која би смањила потребу за

грађевинским радовима за постављање електронских комуникационих мрежа, максимизирање позитивног ефекта грађевинских радова који се финансирају јавним средствима, бољу комуникациону повезаност свих тела у јавном сектору, значајну уштеду у трошковима телекомуникационих услуга јавног сектора, ефикасније пружање услуга грађанима.

Очекивани ефекти на конкурентност

Широкопојасни приступ интернету и ИКТ-у утиче на брже, сигурније и ефикасније пословање чиме се повећава продуктивност предузећа и смањују трошкови пословања. На овај начин, мала и средња предузећа повећавају своју конкурентност на домаћем и међународном тржишту (нарочито кроз приступ електронском пословању). Ова мера има посебно позитиван утицај на развој руралних области, повезивање привредних региона, као и на развој индустријских зона и повећање коришћења нових технологија и иновација у пословању. Реформа утиче позитивно и на одлуке потрошача. Омогућавањем приступа интернету, обезбеђује се боља доступност производима, као и приступ информацијама о цени или квалитету, на основу чега потрошач може лакше да донесе одлуку.

Очекивани ефекти на друштво

Изградња широкопојасних комуникационих мрежа омогућава запошљавање, али и рад преко интернета и пораст броја радних места у практично свим секторима, укључујући и сектор ИКТ. Подизање нивоа знања, компетенција и вештина у области информационо-комуникационих технологија доприноси могућностима запошљавања у ИТ области, али и другим областима у којима долази до увођења или повећања коришћења нових технологија у пословању. Спровођење реформе обезбеђује могућност приступа интернету грађанима, без разлике и са једнаким могућностима.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015
Процент домаћинстава која имају широкопојасни приступ интернету – ЦВ 70% (2018)	55%	56%

4.3.3. Област СЕКТОРСКИ РАЗВОЈ

Развој сектора пољопривреде

Имајући у виду повољне услове за развој пољопривреде у Србији, предузимају се активности у правцу унапређења продуктивности пољопривредне производње, као једне од кључних грана у привредној структури. Међутим, бројни су проблеми у сектору пољопривреде, а односе се на неповољну структуру пољопривредних газдинстава, техничко-технолошку заосталост дела сектора пољопривреде, превасходно средњих и малих газдинстава, слабу организованост у задруге, као и недовољно висок степен прераде у постојећој прехрамбеној индустрији.

Релативно **високо учешће сектора пољопривреде и прехрамбене индустрије у укупној БДП** у Србији (7,0% и 4,2% у 2015. години) делимично је одраз **повољних природних услова и ресурса за пољопривредну производњу**, будући да коришћено пољопривредно земљиште чини око 40% територије, али је у великој мери и последица **ниског технолошког нивоа остатка индустрије**. Учешће пољопривредно-прехрамбеног сектора у укупном извозу износи 21,4% у 2015. години, уз растући суфицит. У структури извоза доминирају примарни пољопривредни производи, пре свега житарице и свеже воће (Србија спада међу 15 највећих светских произвођача кукуруза и малина). Око 20% укупног броја запослених ради у пољопривредно-прехрамбеном сектору, а присутна је и велика неформална запосленост.

Број регистрованих пољопривредних газдинстава бележи константан пораст (у 2015. укупно 488.921 газдинстава, око 77% пописаног броја газдинстава), с обзиром да је регистрација основни услов за добијање свих облика подстицаја. Укупан износ подстицаја у пољопривреди и руралном развоју бележи благи пад између 2015. и 2016. године, са 196,2 на 193,8 мил. ЕУР. Тренутна пољопривредна политика Србије не фаворизује велике произвођаче у односу на мале и средње, осим што су у повлашћенијем положају пољопривредни произвођачи који се баве производњом у подручјима са отежаним радом у пољопривреди приликом конкурисања за подстицаје одређених мера (првенствено мера руралног развоја).

Највећи број газдинстава је мале или средње величине и практикује екстензивну производњу. Просечна вредност пољопривредне производње Србије у 2015. износила је 5.900 ЕУР по газдинству (у Белгији 214.000 ЕУР по газдинству). Од укупног броја газдинстава, 3,1% је величине преко 20 ха и обухватају 44% коришћеног пољопривредног земљишта. С друге стране, газдинства до 5 ха чине 77,7% укупног броја и користе 25,2% земљишта. Такве фарме су премале да би биле конкурентне, како за директну продају на европска тржишта, тако и за продају сировина агро-прерађивачима. Додатни ограничавајући фактор је и недостатак вештина и знања произвођача који се огледа у ниским просечним приносима, нарочито на мањим газдинствима.

Урушавање и пропадање земљорадничких задруга изражено је у претходним деценијама. Неопходно је боље удруживање и организован наступ на тржишту пољопривредних произвођача, као и квалитетнији, ефикаснији и профитабилнији рад задруга. Почетком јануара 2016. ступио је на снагу Закон о задругама (СГ 112/2015), којим се решавају питања имовинско-правних односа оснивача, власништво над задружном имовином, као и начин управљања. Према овом Закону, регистратор је у року од 90 дана од ступања на снагу овог закона по службеној дужности и без доношења посебног акта, извршио брисање са списка задругара податке о имовини задруге која је уписана као задружни удео или друштвени и државни капитал, односно податке о имовини задруге која не представља удео задругара. Нови закон дефинише и власништво над задружним домовима, који се сада у поступку приватизације изузимају од остале имовине задруге и не могу бити приватизовани.

Присутна је техничко-технолошка заосталост пољопривредног сектора. Учешће наводњаваних површина је ниско (око 3% укупне површине коришћеног пољопривредног земљишта), а специјализација у производњи је недовољно распрострањена. У погледу просечног приноса житарица, Србија спада у ред европских земаља са ниским приносом (4,8 т/ха) и двоструко заостаје за најуспешнијим (Белгија 9,2 т/ха), што указује на ниску продуктивност. Потенцијал прехранбене индустрије није довољно искоришћен, ако се узме у обзир јака сировинска база коју обезбеђује пољопривредна производња, при чему је и производна диверсификација недовољна. Иако су поједини прехранбени сектори високо развијени (кондиторска индустрија, производња сокова) и имају одобрен извоз на тржиште ЕУ, ниске перформансе прехранбене индустрије представљају додатни ограничавајући фактор ланца пољопривредне производње и прераде.

Пољопривреда Србије добро је механизована у погледу броја и снаге трактора, међутим, **трактори у средњим и малим газдинствима углавном су половни и дотрајали, а уочљив је и недостатак специјализованих пољопривредних машина.** Опремљеност објеката за смештај стоке је врло неуједначена и условљена је, пре свега, степеном специјализације и величином стада. Присутне су и велике регионалне разлике. У циљу отклањања ових проблема спровode се мере подршке програмима за инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета кроз подршку у примарној производњи, затим за инвестиције у прераду пољопривредних

производа и маркетинг, као и подстицаји усмерени на набавку опреме и механизације. Подстицаји износе до 40-55% вредности инвестиције, односно до 50-65% вредности инвестиције за кориснике PDO/PGI ознаке и сертифициване органске производње.

Приоритетна структурна реформа 5. УНАПРЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ И ПОЛОЖАЈА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА

Опис структурне реформе

Унапређењу конкурентности пољопривредне производње допринеће успостављање институционалног оквира за реализацију ИПАРД програма 2015-2020, Националног програма за пољопривреду 2016-2020. и Националног програма руралног развоја 2016-2020, у којима су дефинисане мере за унапређење конкурентности пољопривредних газдинстава на средњерочном нивоу. ИПАРД програмом су дефинисани приоритетни сектори у којима је могуће постићи највиши ниво конкурентности на домаћем и иностраном тржишту (сектори: млеко, месо, воће и поврће, ратарске културе). Национални програми и ИПАРД програм су комплементарни, јер су ИПАРД мере намењене економски снажнијим пољопривредним газдинствима, док националне мере у фокусу имају мале пољопривредне произвођаче, што до сада није био случај (националне мере користила су сва регистрована пољопривредна газдинства). Спровођење реформе дефинисано је Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју кроз мере руралног развоја, док је план њиховог усклађивања са Заједничком пољопривредном политиком садржан у Акционом плану за усклађивање са правним тековинама ЕУ, чије се усвајање очекује.

Тренутно стање припреме/реализације структурне реформе

У току је успостављање институционалног оквира, који обухвата ИПАРД оперативне структуре у складу са обавезама које проистичу из Секторског споразума између Европске комисије и Владе РС. Влада је закључком одредила Платну агенцију (Управа за аграрна плаћања) и Управљачко тело (Сектор за рурални развој), саставне делове ресорног министарства. Окончање процеса акредитације свих структура у Србији од стране Европске комисије очекује се у току 2017. године. У периоду 2017-2019. године, предвиђене активности у свакој години обухватају припрему, усвајање и спровођење годишњих правилника и конкурса за расподелу националних средстава.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Неуспостављање одговарајуће административне структуре у пуном капацитету (Управљачко тело и ИПАРД Агенција); Неповољни услови предфинансирања инвестиција; Недовољна искоришћеност средстава; Неуспостављена структура за подршку имплементације мера унапређења конкурентности (издавање дозвола, промоција програма).

Очекивани ефекти на конкурентност

Примена мера руралног развоја из националног буџета би за резултат требало да има јачање малих газдинства и подизање њихове економске одрживости, с обзиром на то да у овом тренутку немају могућност да буду економски одржива, уколико зависе само од тржишног пословања по питању обртног капитала, пласмана и инвестиционог пословања. Средства намењена кроз ИПАРД програм су намењена напреднијим произвођачима који на крају инвестиције морају да испуњавају све ЕУ стандарде у оквиру свог инвестиционог пројекта, чиме би, уз подршку у виду повраћаја средстава за инвестиције, достигли завидан ниво конкурентности. Кроз ову подршку подиже се и технолошки ниво пољопривредне производње чиме се повећава продуктивност, а самим тим и конкурентност произвођача како на домаћем тако и на међународном тржишту.

Очекивани ефекти на друштво

Све мере планиране из националног буџета, као и из претприступне помоћи, у оквиру специфичних критеријума за рангирање, имају посебне бодовне системе за кориснике који припадају категорији младих пољопривредника (до 40 год), као и уколико су носиоци пољопривредног газдинства жене. Овакав систем подршке би требало да повећа економску активност ових категорија становништва у руралним подручјима Србије.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)
Степен искоришћености средстава из ИПАРД Програма (%) - ЦВ: 100% (2020)	0
Број подржаних пројеката у области прераде - ЦВ: 463 (2020)	0
Број предузећа која инвестирају у производњу енергије из обновљивих извора - ЦВ: 46 (2020)	0
Број новостворених радних места у области прераде - ЦВ: 160 (2020)	0
Број газдинстава која су модернизовала производњу у примарној производњи - ЦВ: 600 (2020)	0
Број газдинстава која напредују ка достизању стандарда - ЦВ: 843 (2020)	0

Развој сектора индустрије

Направљен је помак у правцу циљаног индустријског развоја и ефикасног управљања системом подршке државе за промовисање инвестиција и извоза, али је индустријска производња и даље оптерећена структурним слабостима. Најзначајнија ограничења индустријске производње су: ниска продуктивност, висок удео сировина у производњи и извозу и недовољно развијени тржишни механизми.

Учешће индустрије у стварању укупног БДВ последњих година расте и у 2015. износи 25,7% (0,6 процентних поена више него 2014. године). Тренд реиндустријализације започет је великим приливом инвестиција у аутомобилској индустрији и њеним добављачима (Фиат Аутомобили Србија), због чега долази до сужавања дефицита робне размене који у 2015. износи 13% БДП (пре кризе у 2008. износио је 25% БДП). **Опоравку индустрије допринеле су СДИ**, које су обезбедиле трансфер технологије и раст конкурентности. СДИ у прерађивачку индустрију су у 2015. повећане за 34% међугодишње, уз диверсификацију СДИ у различите области прерађивачке индустрије (извор НБС). Ипак, продуктивност прерађивачке индустрије Србије (13.860 ЕУР у 2015. години) је четири пута мања у односу на ЕУ2-87 (58.480 ЕУР у 2014. години).

Индустријски развој није био довољно плански усмераван, па је урађена приоритизација сектора индустрије. Подстицајне мере индустријске политике усмеравају се на **приоритетне области са компаративним предностима**: прехранбену индустрију, дрво и намештај, прераду гуме и пластике и производњу машина и опреме. Ови сектори показују високу корелацију између физичког обима производње и извоза (заједно генеришу готово 50% БДВ и 41% извоза прерађивачке индустрије).

Услед недовољне повезаности индустријске, образовне и политике у области исраживања и развоја, смањено је учешће високо технолошких индустрија у БДВ прерађивачке индустрије за око 3 процентна поена у периоду 2009-2015. (са 7,2% на 4,4%).

Недовољна диверсификација производа и већа производња производа са ниском додатом вредношћу последица је успореног технолошког реструктурирања предузећа. Због недовољно развијених тржишних механизма и недостатка конкуренције, компаније нису подстакнуте да улажу и иновирају производне процесе. Последица је да домаће тржиште не може у потпуности да одговори на захтеве потенцијалних инвеститора.

Приоритетна структурна реформа 6. ПОДИЗАЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ ПРЕРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Опис структурне реформе

Реформа представља комбинацију законодавних и административних мера и активности и обухвата: приоритизацију индустријских грана са највећим потенцијалом за раст и развој, израду стратегија за њихов развој и акционих планова за имплементацију тих стратегија, израду и усвајање законских и подзаконских аката за реализацију нових акционих планова, реформу рада агенција у надлежности Министарства привреде ради ефикасније реализације програма оријентисаних на подршку инвестицијама и извозу у складу са принципима равномерног регионалног развоја и развој система мониторинга и евалуације. Ова реформа ће помоћи стварању фокусиране и боље координисане политике развоја индустријског сектора, као и унапређењу ефикасности јавних институција које учествују у њеној имплементацији. Реформе у сектору прерађивачке индустрије су кључне и то пре свега реформа система подршке инвестицијама и извозу, дефинисана Стратегијом и политиком развоја индустрије Републике Србије од 2011-2020. године.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Током 2016. године: (1) одржана је конференција у циљу промоције Закона о улагањима на локалном нивоу, организоване су 3 регионалне радионице у циљу подизања капацитета локалних самоуправа за спровођење Закона и пружена је подршка локалним самоуправама у изради пратећих аката, (2) почела је са радом Развојна агенција Србије (РАС), а до краја године се очекује усвајање стратешког оквира и акционог плана РАС, (3) извршена је селекција приоритетних индустријских грана са највећим потенцијалом за извоз, уз консултације са пословним сектором. Планирано је да се у 2017. години усвоје измене и допуне Закона о улагањима (којим ће се, између осталог, извршити потпуно изједначавање права домаћих и страних улагача и усаглашавање са предложеним изменама и допунама Царинског закона) и Закона о привредним друштвима. РАС обезбеђује подстицаје инвеститорима у виду бесповратних средстава или у виду ослобађања од царинских дажбина за улагања у нове (greenfield инвестиције) или у већ постојеће производне капацитете (brownfield инвестиције). Изабрана 4 сектора прерађивачке индустрије: прехранбена индустрија, дрво и намештај, гума и пластика, машине и опрема (са израженом компонентом развоја информационе технологије као хоризонталне компоненте), биће у фокусу израде политика и мера за промоцију улагања, конкурентности и извоза. У наредним годинама континуирано ће се имплементирати нови програми подршке инвестицијама и извозу, вршиће се њихова евалуација и по потреби унапређење програма.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Неадекватан приступ изворима финансирања; Неефикасност јавне администрације; Ограничен утицај државних програма и програма финансираних из страних извора.

Очекивани ефекти на конкурентност

Подстицањем нове производње, набавка нове опреме и долазак инвеститора који доносе савремену технологију, унапређује се технологија и продуктивност привреде. Осим тога, отварање тзв. заједничких предузећа са светски познатим произвођачима ствара могућност наступа на новим тржиштима и доприноси јачању конкурентности, као и трансфер нових технологија и процеса како на предузећа која су предмет заједничких улагања, тако и на остала домаћа предузећа у ланцу резултата и креирање више додате вредности у земљи. Подстицаји за предузећа у приоритетним индустријским гранама обезбеђују предузећима да лакше и повољније приступе и другим изворима финансирања.

Очекивани ефекти на друштво

Спровођењем реформе стварају се услови за отварање нових радних места и то у новоизграђеним фабрикама или пак фабрикама у којима су извршене значајне

реконструкције. Самим тим, осим позитивног утицаја на запосленост (и то често у регионима у којима је запосленост испод републичког просека), остварује се и утицај на услове рада (рад у савременијим постројењима), као и на образовни систем за који се очекује да ће испратити потребе за новим образовним профилима.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015	2016
Годишње стопе раста извоза прерађивачке индустрије, у % - ЦВ: 5% просечна годишња у периоду 2015-2018. (извоз прерађивачке индустрије у 2014. износи 10.057,2 мил. ЕУР)	2,2	8,0	10,5*
Учешће БДВ прерађивачке индустрије у БДП Србије – ЦВ: 20% (2018)	15,7%	15,6%	15,8%
Број нових инвестиционих иницијатива генерисаних кроз реформисане агенције за промоцију извоза и инвестиција - ЦВ: 30 (2018)	/	20	22
Број учесника у програмима промоције извоза који су укључени у нове извозне активности - ЦВ: 100 (2018)	/	85	90
Број документованих интересовања инвеститора - ЦВ: 82 (2018)	/	61	67

* Процена РСЛП

** Вредности индикатора су кумулативне

Развој сектора услуга

Иако је већи број услужних грана остварио позитивна кретања и раст БДВ (туризам, трговина, саобраћај, телекомуникације и финансијске услуге), није постигнут задовољавајући напредак у решавању кључних проблема сектора услуга: немогућност малих и средњих предузећа да искористе предности унутрашњег тржишта Европске уније, недовољна обавештеност о условима и поступцима за добијање сагласности за пружање услуга и отпочињање пословања, ниско учешће е-трговине и неискоришћен туристички потенцијал.

Недостатак вештина и знања је уочен као једна од главних препрека развоју сложенијих услуга тј. услуга са већом додатом вредношћу. Сектор услуга чини готово 50% БДП-а Србије у 2015. години, при чему су услуге засноване на знању (*knowledge-intensive services*) учествовале са свега 23% у БДП-у (36,5% у ЕУ-28 у 2014.) док су услуге које не захтевају посебне вештине и знања (*less knowledge-intensive services*) створиле 26,9% БДП-а (29,5% у ЕУ-28).

Мала и средња предузећа (МСП) не могу у потпуности да искористе предности унутрашњег тржишта Европске уније. Неопходно је промовисати програме који ће омогућити пружање знања и информација што већем броју домаћих извозника. Транспонованом Директиве о услугама ЕУ из 2006. у домаће законодавство (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије за 2016, стр. 40*) кроз припрему Закона о услугама (крајем 2016. је усвојен Предлог закона о услугама), дефинисана је национална листа услуга и прецизиран план секторског усклађивања прописа у овој области. Кроз успостављање сервиса Јединствене електронске контактне тачке (ЈЕКТ) обезбедиће се већа транспарентност и смањење трошкова отпочињања пословања домаћим пружаоцима услуга (више у опису ПСР 9 Поједностављење процедура за пословање привреде).

Е-трговина је још увек на ниском нивоу услед високих накнада за услуге плаћања преко интернета које су резултат недовољне конкуренције у области пружања тих услуга. У Србији је у 2015. тек 22,7% корисника интернета обавило поручивање/куповину путем интернета (53% у ЕУ-28). Новим Законом о платним услугама и Изменама и допунама Закона о девизном пословању омогућава се оснивање нових пружалаца платних услуга који би додатно унапредили плаћања преко интернета и мобилних уређаја. Такође се омогућава

да резиденти обављају платни промет са иностранством не само преко страног, већ и преко домаћег издаваоца електронског новца. Са садашњим нивоом развоја националне ИКТ инфраструктуре (детаљније видети у области Тржиште телекомуникација), предузећа имају потенцијал за развој канала продаје посредством е-трговине и могућност за повећање конкурентности, повећање продуктивности, родне сензитивности и генерисање више радних места. Потребно је смањити превисоке таксе у области електронског пословања.

Србија располаже туристичким потенцијалом који је могуће значајније валоризовати. Овај потенцијал заснива се пре свега на природним ресурсима, повољној клими, термалним бањама, планинским центрима, потенцијалну за здравствени и сеоски туризам, као и повољан положај за центар услуга у региону за развој конгресног туризма. Усвојена је Стратегија развоја туризма за период 2016-2025. године, чијим спровођењем се очекује значајан пораст прихода од туристичких услуга и отварање радних места у сектору туризма. Поређењем индикатора степена искоришћености смештајних капацитета⁵ Србије и ЕУ-28 (17,7% и 23,7% у 2014.) може се уочити мања ефикасност у привлачењу туриста. Ипак, у 2015. у односу на 2014. годину, број туриста у Србији већи је за чак 11,2%, број ноћења за 2,6%, док је девизни прилив изражен еврима био у порасту од 9,5% (овај раст је додатно подстакнут посебним мерама Владе за подстицај домаћег туризма).

Системско усмеравање и унапређење здравственог туризма основа је за **развој и модернизацију бањских лечилишта**, тако да бање постану не само модерни спортско-рекреативни, већ и профитабилни центри. У 2017. години планирана је приватизација 14 бања и специјалних болница (у 2015. њихова приватизација је била обустављена због судских спорова са Фондом за ПИО и противљења синдиката). Такође, потребно је припремити пројекте у циљу боље искоришћености туристичких потенцијала Србије, кроз унапређење инфраструктуре и модернизацију капацитета.

4.3.4. Област ПОСЛОВНИ АМБИЈЕНТ И БОРБА ПРОТИВ СИВЕ ЕКОНОМИЈЕ

Србија је забележила значајан напредак ранга конкурентности и услова пословања према међународним индексима и побољшање кредитног рејтинга. Даљи изазови за побољшање пословног окружења су: правни оквир за пословање који утиче и на отежан приступ МСП финансијским средствима, неразвијена понуда финансијских производа и услуга за МСП, неадекватан ниво корпоративног управљања у јавним предузећима, непостојање јединственог системског закона који прописује врсте накнада за коришћење јавних добара, као и уједначеног начина за утврђивање висине тих накнада, недовољно развијен концепт јавно-приватног партнерства.

Значајно је поправљен рејтинг Србије на међународној листи Светске банке „Doing business“ на којој у погледу општих услова пословања заузима 47. позицију од 190 земаља у 2017. (54. позиција у 2016. години). Србија је забележила напредак и према Индексу глобалне конкурентности (*GCI*), где је у 2016. године заузела 90. позицију на листи од 138 земаља (оцена 4 је досадашњи максимум), уз скок од 4 позиције. **Као фактори који највише умањују конкурентност Србије наводе се високе пореске стопе и неефикасна администрација.**

Отежан приступ финансијским средствима, као и недовољно подстицаја за покретање сопственог предузећа, кључни су проблеми развоја сектора МСП у Србији (сектора који генерише око 2/3 запослености и око 34% БДП Србије). Ограничења у приступу изворима финансирања МСП су: недовољно квалитетна понуда банкарског сектора за МСП и концентрација банака на друге тржишне сегменте; непостојање значајних алтернативних

⁵Степен искоришћености смештајних капацитета представља % укупног броја ноћења у једној години од максимално могућег броја ноћења (број лежачева *365)

канала за приступ финансирању МСПП; ограничен утицај државних програма и програма финансираних из страних извора. С друге стране, сектор МСПП се суочава са slabим финансијским капацитетима и недостатком способности за приступ различитим изворима финансирања (тзв. инвестициона спремност), што слаби преговарачку позицију МСПП у односу на банке.

Основни проблеми функционисања јавних предузећа односе се на аспекте неадекватног корпоративног управљања (систем управљања и контроле рада јавног предузећа, односно скуп најважнијих правила по којима функционише унутрашња организација јавног предузећа): недостатак функције планирања на стратешком и оперативном нивоу, низак ниво оперативних и финансијских учинака, недостатак ефикасности и низак квалитет услуга, недостатак професионализма, недовољна родна равноправност на управљачким позицијама и др. Велика јавна предузећа у сектору саобраћаја и енергетике годинама су неефикасна, оптерећена ненаплативим потраживањима и кумулираним губицима. Пословна неефикасност јавних предузећа детерминише перформансе пословања целог пословног сектора. Успостављено је тромесечно извештавање о реализацији програма пословања јавних предузећа на локалном, покрајинском и републичком нивоу.

Паралелно са увођењем корпоративног управљања у сва јавна предузећа, у току је **реорганизација и свеобухватно реструктурирање највећих јавних предузећа** ЈП Електропривреда Србије (ЈП ЕПС), ЈП Србијагас и Железнице Србије ад, што се одражава на њихову ефикасност и финансијску дисциплину (детаљаније о спроведеним активностима у оквиру ПСР 8. Реформа јавних предузећа). Смањене су субвенције јавним предузећима, а Влада је строго ограничила издавање нових гаранција и кредита за њихову ликвидност. Организационим реформама и ефикаснијом контролом спровођења годишњих програма пословања повећана је успешност пословања јавних предузећа чији је оснивач Република Србија: 39 јавних предузећа са око 80.000 запослених остварило је укупан нето губитак од 29,8 мил. ЕУР у 2015. години (556,7 мил. ЕУР у 2014. години).

Наставља се процес приватизације предузећа из портфолија некадашње Агенције за приватизацију (покретањем стечајног поступка, реструктурирањем и налажењем стратешких партнера), према новом Закону о приватизацији и Закону о стечајном поступку. До октобра 2016. решен је статус око 330 предузећа и исплаћена је отпремнина у износу од 100 мил. ЕУР за око 24.500 запослених, док се још увек решавају питања везана за 172 предузећа са 45.000 запослених. Од 17 стратешких предузећа, код 7 је процес завршен до јуна 2016. године, а у току је проналажење решења за преосталих 10. Очекује се позитиван утицај на јавне финансије кроз ниже износе буџетске подршке која се дотирају предузећима са великим губицима и повећање продуктивности приватизованих предузећа.

Не постоји јединствен закон који прописује врсте накнада за коришћење јавних добара, обвезнике, висину, односно елементе за утврђивање висине накнада, начин утврђивања и плаћања, припадност прихода, као и надлежност за контролу и наплату. Административно оптерећење које привредни субјекти у Србији сnose је 3,46% БДП, (према истраживању USAID ВЕР пројекта за 2014. годину), што је за 15% мање у односу на 2010. годину, а парафискално оптерећење је 1,97% БДП (према истраживању НАЛЕД 2014.). **Поједностављење секторских прописа, увођење стандарда за мерење административног оптерећења, тест утицаја на мала и средња предузећа и портала административних захтева** (детаљније описано у ПСР 9), предвиђено је Стратегијом регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама за период 2016-2020. године (усвојена у јануару 2016. године), са циљем остваривања нивоа административног оптерећења од 3% БДП-а до краја 2018. године (у упоредивим земљама, административно оптерећење које сnose привредни субјекти на нивоу је од 2-3% БДП).

За несметано функционисање тржишта непокретности у Србији **потребно је побољшање ефикасности пословања и скраћивање процедура потребних за упис права на непокретностима у Катастар непокретности**, као и развој система масовне процене вредности непокретности за потребе обрачуна пореске основице за порез на имовину, засноване на тржишним принципима. Током 2016. године⁶ завршено је превођење свих катастарских планова у дигитални (векторски) облик, који олакшава и чини ефикаснијим управљање непокретностима, што је подигло квалитет подлога за израду просторних и урбанистичких планова, битних за локални економски развој и привлачење инвестиција. Такође, успостављен је Регистар цена непокретности (база података о промету непокретности) који служи као основа за формирање модела за масовну процену и индекса цена непокретности на тржишту. Од почетка публиковања трансакција и цена наведених у уговорима, осетно је повећан тренд уписивања правих цена у уговоре, због повећања транспарентности тржишта непокретности. Значајан ефекат је да се банке све чешће и лакше одлучују да дају зајмове за чије обезбеђење се користи пољопривредно земљиште, јер сада могу са већом сигурношћу да процене тржишну вредност тог земљишта.

Системска неуређеност у области инспекцијског надзора, заједно са неререформисаном Пореском управом, неповољно утиче на домаћу привреду и ограничава конкурентност Србије на међународном тржишту. **Напори у борби против неформалног пословања дали су резултате**: од почетка примене Закона о инспекцијском надзору⁷. Србија је забележила 18,8% повећања у броју новорегистрованих привредних субјеката, док се истовремено број одјављених фирми смањило за 17,3%. То је довело је до веће наплате прихода од очекиваних, па је обим сиве економије смањен на око 25% БДП-а. Такође, Инспекторат за рад у поступку инспекцијског надзора је до децембра 2016. године затекао 16.370 непријављених радника (повећање од 17% у односу на исти период 2015.) након чега је 14.088 лица пријављено на социјално осигурање (повећање од 55% у односу на исти период 2015. године).

Реализован је мали број пројеката јавно-приватног партнерства (ЈПП), иако постоји све већа потреба и интересовање за њихово спровођење, при чему је од 2011. на снази Закон о јавно-приватном партнерству и концесијама, а основана је и Комисија за јавно-приватна партнерства (2012. године). Потребно је **развијати капацитете за процену и извештавање о фискалним ризицима у вези са пројектима ЈПП**, имајући у виду да постојећи капацитети нису адекватни. Влада се обавезала да ће у наредном периоду изградити капацитете у Министарству финансија који ће бити у стању да разумеју, процењују и извештавају о фискалним импликацијама, ризицима и дугорочним нето користима од пројеката ЈПП (“stand-by“ аранжман са ММФ-ом).

Имплементација препорука ЕКОФИН: Спровођењем ПСР 7. *Пакет мера за побољшање приступа финансијским средствима за МСПП*, имплементира се део препоруке 5. ЕКОФИН из маја 2016. (*увести програм гаранција за зајмове малим и средњим предузећима*) кроз развој Програма финансијских инструмената за обезбеђење кредита МСПП финансираних путем банкарских кредитних линија, што је мера дефинисана у Акционом плану за спровођење Стратегије за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. године (СГ 35/2015). Такође, Народна банка Србије је приступила изради регулаторног оквира за функционисање не-депозитних финансијских

⁶ Реформа пословања и институционални развој Републичког геодетског завода спроводи се кроз пројекат „Унапређење земљишне администрације у Србији“ финансираног из зајма Светске банке

⁷ Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у Сл. гласнику РС, односно 29. априла 2015. а примењује се истеком рока од 12 месеци од дана ступања на снагу, односно 30. априла 2016., осим одредаба којима се уређују нерегистровани субјекти и поступање према нерегистрованим субјектима, које се примењују истеком рока од три месеца од дана ступања на снагу овог закона, односно 30. јула 2015.

институција које ће створити додатни потенцијал за финансирање МСПП, поготово у делу микро-сегмента и новооснованих („start up“) предузећа.

Спровођењем *ПСП 8. Реформа јавних предузећа*, имплементира се препорука 2. ЕКОФИН (да подржи фискалну консолидацију предузимањем корака ка проналажењу одрживог решења за преостала државна предузећа и наставком организационог и финансијског реструктурирања великих јавних предузећа), тиме што је од 17 стратешких предузећа, колико их је било на крају 2015. године, процес приватизације завршен за 7 предузећа до маја 2016. године, а у току је проналажење решења за преосталих 10 стратешких предузећа. Такође, у току је реорганизација и финансијско реструктурирање највећих јавних предузећа ЈП Електропривреда Србије, ЈП Србијасгаз и ЈП Железнице Србије, а корпоративно управљање се уводи у сва јавна предузећа.

Део препоруке 2. ЕКОФИН из маја 2016. (да настави са реформом државне управе као што је предвиђено и поново покрене „гиљотину прописа“) имплементира се кроз донету Стратегију регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама, као и унапређењем владавине права и ефикасности судова у складу са Акционим планом за поглавље 23 Правосуђе и основна људска права.

Спровођењем *ПСП 9. Поједностављење процедура за пословање привреде*, имплементира се препорука 5. ЕКОФИН (да унапреди пословно окружење и подстиче приватне инвестиције тако што ће развијати транспарентнији и мање оптерећујући систем парафискалних намета) транспонувањем Директиве о услугама Европске уније из 2006. у домаће законодавство кроз припрему Закона о услугама (Предлог закона о услугама Влада је усвојила у новембру 2016. године), дефинисањем националне листе услуга на које ће се закон односити и прецизирањем плана секторског усклађивања прописа у овој области.

Приоритетна структурна реформа 7. ПАКЕТ МЕРА ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПРИСТУПА ФИНАНСИЈСКИМ СРЕДСТВИМА ЗА МСПП

Опис структурне реформе

Побољшање приступа финансирања за МСПП обухвата побољшање квалитета понуде банкарског сектора за МСПП, развој нових финансијских инструмената, као и унапређење способности МСПП за приступ различитим изворима финансирања. Предложена реформа представља имплементацију приоритетних активности у оквиру другог стуба Стратегије за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. године. Побољшање предвидљивости пословног окружења и програма подршке МСП, са нагласком на смањењу трошкова приступа финансијама препорука је из *Извештаја ЕК о напретку Р. Србије за 2016. (стр. 61)*.

Тренутно стање припреме/реализације структурне реформе

Активности на реализацији прве транше „Апекс зајма за МСП и друге приоритете III/A” Европске инвестиционе банке (ЕИБ), у износу од 150 мил. ЕУР су у завршној фази. Потписан је Финансијски уговор о АПЕКС зајму III/B, а припрема се документ у коме ће се ближе прописати услови кредита. Влада је у 2016. године усвојила Програм подршке малим предузећима за набавку опреме са буџетом од 4 мил. ЕУР. Затражена су средства из ИПА 2016. за почетак спровођења финансијских инструмената, у оквиру Секторског планског документа за конкурентност. Омогућено је информисање МСПП о расположивим изворима финансирања преко портала Привредне коморе Србије (<http://poslovanje.rs/>). Настављено је са пружањем бесплатних информација, основних обука, менторинга и саветодавних услуга преко 15 регионалних развојних агенција, што се финансира из буџета РС кроз програм Стандардизованог сета услуга за МСП.

У фебруару 2016. године Влада је званично покренула иницијативу “Година предузетништва 2016”, која обједињује напоре надлежних министарстава и институција за подршку МСП. Укупно је за све инструменте одређено 128 мил. ЕУР, значајно више него претходних година. Подстицаји су груписани у подршку за почетнике у бизнису и подршку за раст кроз инвестиције, интернационализацију и иновације.

У погледу унапређења институционалног оквира за микрофинансирање, Народна банка Србије је интензивирала активности на развоју правног оквира увођења не-депозитних финансијских институција, са посебним освртом на оне које се баве кредитирањем МСПП познатије као „микро финансијске институције“. Активности на анализи потреба увођења ове врсте институција помогнуте су и пројектом УСАИД – БЕП (Business Enabling Project).

Србија је агажовала Европску инвестициону банку да, уз финансијску подршку ЕУ из ИПА фондова, уради ex ante студију за увођење финансијских инструмената МСП, како би се сагледале реалне потребе, недостаци и сачинио предлог инвестиционе стратегије.

Из ИПА 2016 предвиђена су средства од 20 мил. ЕУР за гаранцијске шеме које ће се спроводити преко EDIF платформе. За гаранцијске шеме расте интерес банака. У оквиру ПСР 11 Програм за подршку иновацијама и технолошком развоју у јавном и приватном сектору, ради се на побољшању приступа финансијама за МСП. Циљ пројекта „Програм за развој предузећа и иновације Западног Балкана“ у оквиру WB EDIF, је побољшање приступа финансијама за МСП у региону, као и унапређење услова за развој и настанак нових иновативних предузећа која имају висок потенцијал за раст, кроз стимулацију креирања фондова ризичног капитала. Очекује се потписивање споразума за COSME програм са једном од банака. COSME и Horizon 2020 су међусобно повезани и усмерени ка развоју сектора малих и средњих предузећа, где је Horizon 2020 усмерен ка почетницима и иновативним компанијама у фази оснивања, а COSME се више фокусира на предузећа у фази раста и развоја. За InnovFin програм у оквиру Horizon 2020, споразум је потписала Procredit банка. Erste банка је крајем новембра потписала нови уговор о гаранцији чији је циљ пружање подршке микро предузећима у Србији у Програму ЕУ за запошљавање и социјалне иновације (EaSI).

У периоду 2017-2019. планирана је припрема АПЕКС зајма за додатних 200 мил. ЕУР, спровођење пројекта успостављања финансијских инструмената из ИПА 2016, израда законодавног оквира за успостављање микрофинансијских институција, уз даљи развој тржишта микрофинансијских институција.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Макроекономска и фискална нестабилност; Потенцијална недовољна сарадња и координација надлежних државних органа, организација и тела; Потенцијалан недостатак финансијских средстава (ако не буду одобрена потребна средства из ИПА фондова); незаинтересованост и неактивност банкарског сектора.

Очекивани ефекти на конкурентност

Унапређење система финансијске подршке довешће до оснивања нових предузећа /предузетника, модернизације постојећих производних капацитета, унапређења производних процеса, побољшања квалитета производа и услуга, а то ће у крајњој инстанци повећати обим производње, извоза и запослености и унапредити конкурентност сектора МСПП. Ова мера предвиђа и унапређење квалитета понуде банкарског сектора за МСПП, развој нових финансијских инструмената и унапређење способности МСПП за приступ различитим изворима финансирања (кроз подршку у изради бизнис плана, обуке и менторства) што је нарочито важно за иновативна и старт-ап предузећа.

Очекивани ефекти на друштво

Увођењем нових финансијских инструмената који су сада доступни почетницима у бизнису и сектору МСП омогућава се да кроз боље изворе финансирања започну пословање, остваре раст и развој, али и да допринесу отварању нових радних места. Такође, креирањем финансијских инструмената обраћа се пажња на унапређење женског предузетништва, предузетништва младих и социјално предузетништво.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2013 (ПВ)	2014	2015
Удео кредита МСП у укупним кредитима привреди, % (извор НБС); ЦВ - 30% (2020)	18,9%	22,7%	25,6%
Приступачност финансијских услуга, ранг* (извор GCI); ЦВ - <60 (2020)	112/148	110/144	111/140
Укупан број МСПП (извор РЗС); ЦВ - 350.000 (2020)	315.412	324.272	333.938

Приоритетна структурна реформа 8. РЕФОРМА ЈАВНИХ ПРЕДУЗЕЋА

Опис структурне реформе

Структурна реформа се реализује кроз четири мере:

Мера 8.1. Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима;

Мера 8.2. Реформа железнице;

Мера 8.3. Реформа ЈП ЕПС; и

Мера 8.4. Реформа ЈП Србијас.

Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима базира се на два кључна стуба: професионализацији органа управљања и систему контроле рада, који обухватају активности везане за израду законских и подзаконских докумената, увођење система лиценцирања директора и чланова надзорних одбора, унапређење система праћења и одговорности за предузећа која су у власништву државе. Остале мере обухватају реформу 3 велика јавна предузећа у сектору саобраћаја и енергетике која годинама уназад показују неефикасност у свом раду и која су оптерећена ненаплативим потраживањима и кумулираним губицима. У оквиру аранжмана са ММФ-ом Србија се обавезала за увођење принципа „чврстог буџетског ограничења“ у пословању ових предузећа. На предлог ресорних министарстава, Влада је усвојила програме корпоративног и финансијског реструктурирања великих система ЈП Електропривреда Србије, ЈП Србијас и Железнице Србије АД у циљу унапређења њихове организационе структуре и система управљања, као и смањења негативног утицаја на јавне финансије и привреду.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

У погледу увођења корпоративног управљања у јавна предузећа, у оквиру Министарства привреде формиран је Сектор за контролу и надзор над радом јавних предузећа. Уведено је систематско анализирање пословања јавних предузећа. Новим Законом о јавним предузећима који је на снази од 2016. прецизирани су услови и поступак за избор чланова надзорног одбора и директора. За почетак процеса предвиђене су активности везане за систем лиценцирања, а затим за развијање и имплементацију процедура за праћење и вредновање ефеката корпоративног управљања у јавним предузећима, као и анализу ефеката новоуведеног корпоративног управљања у јавним предузећима.

Компанија Железнице Србије АД подељена је на 4 железничка предузећа: ЖП за управљање инфраструктуром, ЖП за превоз путника, ЖП за превоз робе (ово предузеће од августа 2015. послује искључиво на комерцијалној основи и није примало субвенције) и холдинг компанију. План корпоративног реструктурирања заснован је на отуђењу имовине, реоптимизацији мреже и рационализацији броја запослених. Функционисање уговорног односа између државе и железничких предузећа отпочело је у 2016. години. Вишегодишњи

инфраструктурни уговор дефинише ниво финансијске помоћи коју држава издваја за одржавање, обнављање и побољшање јавне железничке инфраструктуре, али такође одређује начин на који ЖП за управљање инфраструктуром мора да пружа своје услуге управљања инфраструктуром дефинисањем резултата (брзина возова и поузданост, задовољство корисника, капацитет мреже, ниво безбедности и заштита животне средине) које предузеће мора да испуни приликом одржавања и надоградње своје мреже. Уговор о обавези јавног превоза је инструмент Владе за куповину друштвено неопходних услуга железничког превоза, који ће омогућити Влади да ограничи своју подршку превознику путника у железничком саобраћају, дефинишући у ком обиму и које услуге ће се куповати у замену за обавезу јавног превоза. Ради подстицања конкуренције на тржишту, усвојена су сва неопходна акта у фебруару 2016. како би се омогућио приступ мрежи приватним оператерима (први уговор са приватним оператером потписан је у јуну 2016. године). Управни одбор за реформу Железнице усвојио је у јуну 2016. план рационализације броја запослених у 2016. (до средине новембра око 3.000 запослених добровољно се пријавило за раскид радног односа). Спроведен је попис имовине и обавеза у Железницама Србије и извршена је њихова расподела по предузећима у новој корпоративној структури.

Усвојен је План корпоративног реструктурирања ЈП ЕПС (у новембру 2014.) и План финансијског реструктурирања ЈП ЕПС (у јуну 2015). Успостављена је нова организациона структура (након спроведених статусних промена у јулу 2015. и јануару и јуну 2016. године) која подразумева постојање ЈП ЕПС као контролног друштва које обавља делатности снабдевања на велико електричном енергијом, производњу електричне енергије и прозводњу угља, једног зависног друштва ОДС ЕПС Дистрибуција – за делатност дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом и једно зависно друштво у Словенији за делатност снабдевања електричном енергијом. По окончању текућег процеса корпоративног реструктурирања и финансијске консолидације уследиће промена правног статуса ЈП ЕПС у акционарско друштво (до 1. јула 2017.) са циљем да се привуку мањински удели приватних инвеститора ради даљег побољшања корпоративног управљања и одрживости пословања предузећа. Усвојен је план оптимизације броја запослених за период 2016-2019. (до краја октобра 2016. око 1.900 запослених добровољно се пријавило за отпремнину). До краја 2017. планирано је затварање два неефикасна производна постројења. Повећана је тарифа за струју домаћинстава за 3,8% од октобра 2016. како би се смањило финансијски јаз и разлика између нивоа цена на домаћим и регионалним тржиштима. Планира се измена Кривичног законика, тако да крађа струје буде дефинисана као прекршај.

Усвојене су Полазне основе за реструктурирање ЈП „Србијагас” (у децембру 2014.) и успостављена је нова организациона структура овог јавног предузећа у августу 2015. која укључује постојање зависних предузећа за транспорт и управљање транспортним системом и за дистрибуцију и управљање дистрибутивним системом природног гаса, с циљем да се до краја 2017. приведе крају физичко раздруживање. У сарадњи са Светском банком Влада је у фебруару 2016. године усвојила План финансијске консолидације ЈП Србијагас чиме је побољшана дисциплина плаћања. Припремљен је и План реструктурирања дуговања за ЈП „Србијагас”, са циљем да се: укине даља конверзија дуга у акцијски капитал; побољша наплата како би се спречило даље нагомилавање износа у доцњи (између осталог кроз искључења, али и коришћењем експлицитних државних субвенција у случајевима од стратешког значаја у којима је искључење недопустиво); рационализују инвестициони планови (уз консултације са Светском банком). Наведене мере побољшаће финансијски положај Србијагаса и поставити предузеће на путању одрживог пословања.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Кључни ризик се налази у недостатку политичке подршке у увођењу корпоративног управљања у јавним предузећима. Остали ризици су: неблаговремено обезбеђивање финансијских средстава неопходних за реструктурирање радне снаге у новим компанијама, репрограмирање обавеза и потраживања, решавање имовинско-правних питања, неспремност образовних институција да пруже адекватне и квалитетне програме обуке са фокусом на корпоративно управљање.

Очекивани ефекти на конкурентност

Реформа јавних предузећа треба да допринесе повећању њихове ефикасности путем смањења непотребног трошења ресурса, повећања обима и побољшања квалитета услуга које пружају ова предузећа, модернизацију технологије и сл. Повећање ефикасности јавних предузећа позитивно ће утицати на повећање ефикасности укупне привреде, како због велике вредности услуга које ова предузећа испоручују, тако и због великог дела друштвеног богатства које се налази под њиховом контролом. Циљ је да се оспособљавањем јавних предузећа да послују по тржишним условима, без државне помоћи и субвенција, што ће позитивно утицати на јавне финансије и конкурентност привреде.

Очекивани ефекти на друштво

Увођење корпоративног управљања позитивно утиче на побољшање организационе структуре, унапређење ефикасности процеса управљања и контроле јавних предузећа, као и на прилагођавање променама које намеће окружење у којем предузеће послује. Квалитетно корпоративно управљање је предуслов да се реструктурирање иницира и успешно спроведе, чиме се смањује нерационално и нецелисходно трошење новца пореских обвезника. Са друге стране, реструктурирањем три велика државна инфраструктурна предузећа одређени број радника ће остати без посла. Додатно, у циљу унапређења родне равноправности, треба обезбедити одређени удео жена на руководећим позицијама у овим предузећима.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015	2016
Учешће жена директора и чланова управних одбора у ЈП у укупном броју директора и чланова управних одбора ЈП, %; ЦВ - 30 (2020)	-	13	22
Број јавних предузећа чији је оснивач РС која су имала губитак; ЦВ - 0 (2020)	9	7	7
Укупан губитак који су остварила јавна предузећа чији је оснивач РС, хиљада ЕУР; ЦВ - 0 (2020)	640.000	29.600	6.744*
% смањења средстава које држава издваја за железнички сектор			
% смањења ванредних догађаја услед унапређења квалитета железничке мреже			

*Планирани збирни нето губитак јавних предузећа чији је оснивач РС за период јануар-септембар 2016. године (обухваћена су предузећа на чије је програме пословања Влада дала сагласност).

Приоритетна структурна реформа 9. ПОЈЕДНОСТАВЉЕЊЕ ПРОЦЕДУРА ЗА ПОСЛОВАЊЕ ПРИВРЕДЕ

Опис структурне реформе

Успостављање јединственог јавног регистра административних поступака и других услова за пословање омогућиће привредним субјектима и грађанима транспарентан преглед свих административних поступака и других услова за пословање које је потребно испунити и реализовати да би се обезбедило пружање одређене услуге, укључујући и све трошкове у виду накнада, такси и сл. Предлогом закона о услугама предвиђено је успостављање јединствене електронске контактне тачке (ЈЕКТ) као дела Јединственог регистра, што представља једну од обавеза у складу са Директивом о услугама 2006/123/ЕЗ чије је транспоноване предвиђено чланом 59. ССП. Пружаоци услуга ће на једном месту моћи да

нају све информације које су им неопходне за отпочињање и обављање пословања, док би неке поступке могли да заврше електронски, чиме би се скратио период потребан за започињање обављања одређене услужне делатности. Ова реформа је дефинисана и у Стратегији за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период 2015-2020. са акционим планом, Стратегији регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама за период 2016-2020. (СГ 8/16) и Националном програму за сузбијање сиве економије (СГ 110/15).

Тренутно стање припреме/реализације структурне реформе

У припреми је Закон о накнадама за коришћење јавних добара и Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању. Влада је усвојила Предлог закона о услугама и Програм усаглашавања домаћег законодавства са Директивом о услугама 2006/123/ЕЗ.

Министарство трговине, туризма и телекомуникација је припремило предлог пројекта за успостављање ЈЕКТ-е који би се финансирао из ИПА фондова и чека се његово одобрење. Републички секретаријат за јавне политике покренуо је пројекат успостављања јединственог јавног регистра административних поступака и других услова за пословање и припрему свих неопходних докумената, како би се ушло у фазу пописивања административних поступака. До краја 2016. године очекује се и усвајање Предлога закључка којим се дефинише обавеза тачно наведених органа, организација и других институција, Оперативног плана активности, Обрасца за попис административних поступака и упутстава за њихово попуњавање.

Ризици у спровођењу приоритетне структурне реформе

Кашњење у реализацији донаторских (ИПА) средстава из којих је планирано делимично финансирање ове реформе; Неадекватна сарадња и координација надлежних републичких органа, организација и других институција у погледу пописивања административних поступака и других услова за пословање; Прекиди одржавања једном успостављеног регистра; Немогућност ангажовања неопходних људских ресурса.

Очекивани ефекти на конкурентност

Успостављање ЈЕКТ-е олакшаће и смањити трошкове отпочињања и обављања услужне делатности чиме се директно повећава отварање нових предузећа и конкурентност у сектору услуга. Циљ успостављања портала је и пописивање процедура и захтева ради поједностављења. Пописивањем процедура утврдиће се које процедуре је могуће поједноставити, а самим тим смањити административни трошак функционисања привреде.

Очекивани ефекти на друштво

Спровођењем ове структурне реформе позитивно се утиче на правну сигурност у поступању пред државним органима услед веће транспарентности рада државних органа управе, смањење административних баријера за пружање услуга, као и бољој информисаности како послодаваца, тако и запослених. Повећањем конкурентности и ефикасности укупне привреде, директно ће се повећати отварање нових предузећа, самим тим и отварање нових радних места.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2012 (ПВ)	2014
Административно оптерећење привреде, у % БДП - ЦВ: 3 (2018)	3,7	3,6

Приоритетна структурна реформа 10. УСПОСТАВЉАЊЕ ЗАЈЕДНИЧКЕ ИНФОРМАЦИОНЕ ПЛАТФОРМЕ ЗА СВЕ ИНСПЕКЦИЈЕ НА РЕПУБЛИЧКОМ НИВОУ (Е-ИНСПЕКЦИЈА)

Опис структурне реформе

Успостављање јединственог информационог система за инспекције е-Инспектор везано је за активност садржану у Нацрту акционог плана за имплементацију Стратегије е-Управе 2017-2018. Овом реформом омогућиће се унапређење координације инспекција, законско уређивање и успостављање информационог система у циљу ефикасне размене података и електронских докумената у планирању и спровођењу инспекцијског надзора, што је циљ из Стратегије реформе јавне управе у РС и Закона о инспекцијском надзору.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Започета је израда свих пословних процедура и припрема тендерске документације за успостављање информационе платформе е-Инспектор. Пописани су пословни процеси у свих 36 инспектората на републичком нивоу. Урађена је процена хардверске инфраструктуре потребне за целокупан информациони систем. Законом о инспекцијском надзору утврђен је јединствени правни оквир за функционисање свих инспекцијских служби, појачана је превентивна функција инспекцијског надзора и успостављен механизам сарадње између различитих инспекција. Планиране активности у наредном периоду обухватају припрему централног, али и појединачних модула за инспекције, као и комуникацију са екстерним партнерима. Уследиће израда јединственог информационог система, праћена прилагођавањем истог појединачним потребама инспектората и едукацијом инспектора за рад у новом информационом систему.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Високи трошкови успостављања информационе платформе е-Инспектор; Неблаговремено или недовољно обезбеђивање средстава у буџету РС; Спровођење паралелних реформских процеса у области унапређења инспекцијског надзора, а посебно у делу развоја капацитета инспекција, уз недовољно добру координацију наведених напора; Непостојање адекватне кадровске и техничке опремељености инспекција.

Очекивани ефекти на конкурентност

Обједињавањем рада тржишне инспекције, инспекције рада, комуналне инспекције, итд. као и њихову бољу координацију са радом Пореске управе кроз развијање јединственог информационог система омогућиће се ефикаснији и ефективнији рад свих инспекција. Циљане контроле од стране инспекција требало би да доведу сигурнијег пословног окружења услед боље примене прописа и мањег оптерећења савесних привредних субјеката непотребним и честим инспекцијама. Такође, ова реформа би требало да допринесе и смањењу сиве економије, повећању буџетског прилива од пореза и доприноса, као и расту формалне запослености.

Очекивани ефекти на друштво

Ефекти спровођења ове реформе огледају се у: смањењу броја радника запослених у сивој економији и бољем функционисању тржишта рада услед квалитетнијег надзора и координираног рада више инспекција; квалитетнијем праћењу поштовања уговора о раду и права радника које ће бити омогућено повећањем ефикасности инспектората за рад; боља информисаност јавности и већа видљивост рада инспектора на терену омогућена квалитетнијим информационим системом; повећању образованости запослених у инспекцијским службама.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Све инспекције на републичком нивоу корисници е-инспекције, у % - ЦВ: 100% (2018)	0	0

4.3.5. Област ИСТРАЖИВАЊЕ И ИНОВАЦИЈЕ

Усвајањем стратешког оквира установљене су смернице за успостављање делотворног националног истраживачког система, који кроз мериторнији систем финансирања и адекватне подстицаје иновативности треба да доприноси економском расту. Кључни проблеми у области истраживања и иновација и даље су: ниска укупна издвајања за науку и истраживање, одлазак високообразованог становништва у иностранство (“одлив мозгова”), недовољна сарадња науке и привреде у погледу комерцијализације истраживања и иновативних пројеката, недостатак институционалног оквира за подршку иновацијама, неизвесност финансирања научноистраживачких организација.

Ниски издаци и мали број финансијских инструмената за подршку истраживању и иновацијама. Укупна издвајања за науку у Србији износила су 0,87% БДП у 2015. и нижа су од просека ЕУ-28 (2,03% БДП). Иако је повећано улагање у науку које долази из пословног сектора на 12,8% у 2015. (8,2% у претходној години), то је и даље знатно испод просека ЕУ-28, где чак 55% свих улагања у науку чине инвестиције приватног сектора. Србија би до краја 2020. требало да увећа улагања у истраживање, развој и иновације до 1,5% БДП (од чега 0,6% из буџета) како би се додатно приближила европским стандардима и снажније интегрисала у европски истраживачки простор. Србија се према Глобалном индексу иновативности (*Global Competitiveness Index - GII*) у 2016. налази на 65. позицији (од 128 земаља), а најлошије је рангирана у сегменту софистицираности тржишта (109) који обухвата приступ кредитима, заштиту инвеститора и број пројеката финансираних ризичним капиталом.

Сваке године више од 32.000 људи напусти Србију (према проценама РЗС). Главни разлози одласка у иностранство су посао и усавршавање. Најчешћи узрок емиграције научника су, поред веће зараде, и бољи услови за научноистраживачки рад, док велики број студената који напуштају Србију одлази на завршетак мастер и докторских студија (14% исељених високообразованих). Према способности државе да „задржи” и да „привуче” таленте, Србија у 2016. заузима претпоследње место (од 138 земаља) и боље је рангирана само од Венецуеле⁸. У Србији има 2.800 запослених у области истраживања и развоја на милион становника (извор: РЗС), што је недовољно у односу на 5.000 у ЕУ-28 (извор: Eurostat). Од укупно 14.643 истраживача (од чега су 59% или 8.620 доктори наука), само 3% је запослено у нефинансијском сектору. Непостојање „истраживачке визе“ и нерегулисана реинтеграција истраживача повратника неки су од разлога ниске конкурентности Србије у области науке.

Отежана је међусекторска мобилност истраживача између научноистраживачких организација и приватног сектора кроз заједничке докторске студије, заједничке пројекте, могућност да истраживачи проведу одређени период у приватном сектору и сл. Ова врста мобилности код нас практично и не постоји. У наредном периоду активно ће се радити на усаглашавању политика запошљавања, образовања и научнотехнолошког развоја ради прилагођавања знања и вештина потребама привреде.

У Србији нема финансијских инструмената и механизма за подстицање тражње за иновацијама. Нема пореских олакшица за предузећа која реализују активности истраживања и иновација, као ни кредитирања иновационих пројеката предузећа.

⁸ Извештај о конкурентности 2016, Светски економски форум

Недовољна је и сарадња академских кругова са привредом, што у погледу комерцијализације истраживања знатно умањује потенцијал науке у унапређењу конкурентности приватног сектора. У оквиру трогодишњег Пројекта за унапређење конкурентности и запошљавања Светске банке (*Competitiveness & Jobs*), као и у оквиру ИПА 2014 пројекта Директан грант за Фонд за иновациону делатност – Програм раног развоја и програм суфинансирања иновација, предвиђено је повећање броја предузећа подржаних кроз програме суфинансирања иновација.

Неопходно је успоставити институционални и законски оквир за подршку иновацијама и обезбедити дугорочне изворе финансирања. Закон о високом образовању и Закон о иновационој делатности не дефинишу оснивање иновативних предузећа заснованих на знању. Није регулисана ни област финансирања кроз фондове ризичног капитала (*Venture Capital - VC*). Већина универзитета у Србији је основала неку форму јединице за трансфер технологија, које не располажу довољним људским капацитетима и финансијским средствима за идентификовање иновација у оквиру научно истраживачких организација и њихову комерцијализацију. Осам пословно-технолошких инкубатора и четири научно-технолошка парка (у Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу) у великој су мери настали као резултат донаторских пројеката и суочавају се са проблемом самоодрживости тј. без подршке су научноистраживачких организација или буџетских средстава.

Приоритетна структурна реформа 11. ПРОГРАМ ЗА ПОДРШКУ ИНОВАЦИЈАМА И ТЕХНОЛОШКОМ РАЗВОЈУ У ЈАВНОМ И ПРИВАТНОМ СЕКТОРУ

Опис структурне реформе

Поред подршке иновационим пројектима и пројектима технолошког развоја у научноистраживачким организацијама и у приватном сектору, ова реформа укључује и успостављање система за трансфер технологије, спровођење заједничких пројеката јавних научноистраживачких организација и приватних компанија као и финансирање иновационих пројеката у приватном сектору кроз Фонд за иновациону делатност. Спровешће се и независна међународна евалуација института у Србији током 2017. године, како би се унапредила њихова ефикасност и капацитети за сарадњу са приватним сектором кроз технолошке пројекте. Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период 2016-2020. године „Истраживања за иновације“ усвојена је у марту 2016. године, а урађен је Нацрт акционог плана за спровођење Стратегије.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Потписан је Уговор о директном гранту између Фонда за иновациону делатност и Министарства финансија из ИПА 2013 за спровођење грант шеме (Програм сарадње науке и привреде), објављен је јавни позив, одржани су инфо дани у 6 градова у Србији и 10 радионица у сврху припреме апликаната за подношење пријава. Оцењивање припелих пријава од стране међународних рецензента, одлука о ужем избору и доношење коначне одлуке о финансирању од стране међународне независне експертске комисије планирано је до краја 2016. године, а уговарање са корисницима на почетку 2017. Донета је одлука о продужетку финансирања националних пројеката до краја 2016. године.

У наредном трогодишњем периоду очекује се спровођење колаборативне грант шеме, припрема документације за Програм раног развоја и Програм суфинансирања иновација и објављивање јавних позива, евалуација научних института, имплементација пројеката одабраних у оквиру Програма истраживања у области технолошког развоја, успостављање сервисних линија за трансфер технологија у Централној канцеларији за трансфер технологија.

Ризици у спровођењу структурне реформе

У погледу реализације ове реформе идентификовани су следећи кључни ризици: застоји у спровођењу других предвиђених реформи у сектору науке и иновација, ниска заинтересованост привреде и науке за сарадњу, недостатак потенцијалних технологија за комерцијализацију при научноистраживачким организацијама, недовољна заинтересованост истраживача да учествују у процесу комерцијализације, отпор запослених истраживача приликом евалуације научних института.

Очекивани ефекти на конкурентност

Структурна реформа има позитиван утицај на конкурентност јер подстиче иновативне активности у приватном сектору, кроз унапређење капацитета предузећа да развијају иновативне производе и услуге са високим степеном додате вредности. Поред тога, програм трансфера технологија ствара услове да се постојеће знање и научни резултати комерцијализују на тржишту. Кроз финансијске инструменте Фонда за иновациону делатност смањује се цена капитала и компаније се припремају за приступ другим видовима финансирања као што су фондови ризичног капитала.

Очекивани ефекти на друштво

Реформа ће имати позитиван ефекат на запосленост стварањем дугорочно одрживих и добро плаћених радних места. Успешни примери иновативних компанија подржаних кроз програме Фонда за иновациону делатност прошириће друштвену свест о важности предузетништва, науке и иновација. Смањиће се ефекат „одлива мозгова“ креирањем радних места за високообразоване кадрове (првенствено младе) односно спровођењем заједничких пројеката приватног сектора и академске заједнице. Такође, реформа ће допринети подизању иновационе културе у друштву, повећању степена апсорпције нових технологија, а самим тим и подизању нивоа опште образованости друштва.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Број урађених самоевалуација института – ЦВ: 50 (2018)	0	0
Број новостварених пројектних партнерстава између привредног и академског сектора - ЦВ: 42 (2018)	22	10
Број новооснованих иновативних привредних друштава – ЦВ: 296 (2018)	156	0
Број пријављених патената – ЦВ: 103 (2018)	58	0
Број висококвалификованих кадрова запослених кроз подржане пројекте – ЦВ: 584 (2018)	324	0

* Пројекти који се финансирају кроз Mini and Matching Grants нису спроведени у 2016

4.3.6. Област СПОЉНА ТРГОВИНА И ИНВЕСТИЦИОНИ ПОДСТИЦАЈИ

Постигнута макроекономска стабилност стимулативно је деловала на инвестициону активност и раст конкурентности домаће привреде на међународном тржишту, чиме је уз побољшање услова размене, повећан извоз и смањен спољнотрговински дефицит. Србија је ускладила већи део законодавства, стандарда и техничких прописа у области инфраструктуре квалитета са законодавством ЕУ. И поред евидентног напретка у спољнотрговинској области изазови са којима се Србија суочава односе се на низак ниво додате вредности у производњи, даље усаглашавање производње са међународним стандардима квалитета, недиверсификованост извоза, као и недовољна оријентисаност произвођача на захтеве купаца.

Раст извоза и обима спољнотрговинске размене није праћен побољшањем извозне структуре. Експанзија извоза се може објаснити до сада обављеном приватизацијом и реструктурирањем предузећа, потписивањем и ратификовањем уговора о слободној трговини, као и растом извоза путничких аутомобила, хране и готових текстилних

производа. Побољшан је однос размене (показатељ куповне моћи извоза за јединицу увоза) са 2,2% у 2015. на 14,7% у првој половини 2016. године. Диверсификација страних директних инвестиција (СДИ) у велики број сектора који производе разменљива добра обезбедила је широку дисперзивност извоза, чиме је смањен ризик његовог успоравања у средњем року. Растући извозни коефицијент Србије (извоз као проценат БДП) са 20,7% у 2009. на 36,2% у 2015. години, допринео је смањењу негативног салда спољнотрговинске размене у истом периоду (за 21,8%). Увозна активност је детерминисана потребама привреде за инвестиционим добрима и сировинама, па је самим тим у корелацији са растом извоза. Србија 60% укупног обима размене остварује на тржишту ЕУ. Компаративне предности српска привреда остварује првенствено код примарних и производа нижих фаза прераде, који доминирају у структури српског извоза (50% извоза Србије, наспрам 30% извоза у ЕУ-28). Учешће извоза *high-tech* производа у 2015. од свега 9% у укупном извозу Србије знатно је испод просечног нивоа ЕУ-28 (26%).

Иако је садашњи ниво инвестиционе активности Србије приближан нивоу ЕУ-28 или Немачке (на крају 2015. године учешће инвестиција у БДП-у износи 18,1% у Србији, 19,6% у ЕУ-28, 19,9% у Немачкој), **разликује се структура инвестиција**: док се у Немачкој 10,2% инвестиција улаже у високотехнолошке индустрије (производња основних фармацеутских производа и препарата и производња рачунара, електронских и оптичких производа), у Србији се на ове секторе односи тек 2,7% укупних инвестиција, што није довољно за дугорочно одржив привредни раст и развој. **Реформе пословног амбијента, уз побољшање финансијске позиције предузећа, одразиле су се на раст укупних инвестиција у 2015. од 5,4% међугодишње.** Ипак искуства развијених земаља показују да ниво инвестиција мора бити на много вишем нивоу (око 25% БДП) за одрживе и веће стопе привредног раста.

Раст и диверсификација СДИ у Србији довели су до раста производње намењене извозу. Укупне нето СДИ у Србији у 2015. износе 1,8 млрд. ЕУР, (5,5% БДП), што је раст од приближно 46% у односу на 2014. Са друге стране *greenfield* инвестиције у 2014. бележе најнижу вредност од почетка економске кризе, а улагања су чешће извођена ради куповине и ширења тржишта, него ради повећавања производних капацитета. Подстицање приватних и јавних инвестиција је препорука из *Извештаја ЕК о напретку Р. Србије за 2016. (стр. 35).*

На пољу ефикасности тржишта роба (у оквиру Глобалног индекса конкурентности) **Србија је лоше рангирана** (121. позиција на ранг листи од 138 земаља), упркос конкурентној позицији у сегменту броја процедура за отпочињање пословања (54. место на ранг листи) и увозног коефицијента од 59,4% БДП (37. позиција). У домену софистицираности купаца Србија је остала на веома ниском нивоу (133. позиција). Купци одлуку о куповини робе најчешће доносе само на основу ниске цене, јер произвођачи не воде рачуна о захтеву потрошача који су, из културних или историјских разлога, различити по земљама. Компаније нису довољно иновативне и оријентисане на купце, што ограничава повећање ефикасности на робном тржишту.

Финализација процеса приступања Србије Светској трговинској организацији (СТО) зависи од **усклађивања домаћег законодавства са правилима СТО.** У нашем случају - доношења Закона о генетички модификованим организмима сагласно правилима СТО у погледу промета ГМО: реч је о системском питању, а не билатералним захтеву било које чланице. Такође, још увек се воде билатерални преговори у оквиру процеса приступања СТО са САД, Бразилом (пољопривреда), Украјином (роба и услуге) и Руском Федерацијом (роба и услуге).

Србија је потписник низа Споразума о слободној трговини са: Руском Федерацијом (2000), ЦЕФТА (2006), ЕУ (2008), Белорусијом (2009), Турском (2009), ЕФТА (2009) и Казахстаном (2010), а још увек преговара са Украјином.

Европска унија препознаје техничке прописе као предуслов за укључивање Србије у међународне и европске интеграционе токове и обезбеђивање слободног кретања робе и услуга. **Србија је ускладила већи део свог законодавства, стандарда и техничких прописа у области инфраструктуре квалитета са законодавством ЕУ** (до сада је преузето 97% стандарда и око 75% техничких прописа). Требало би да изврши даље усклађивање секторског законодавства и осигура бољу примену техничких захтева и стандарда (*Извештај ЕК о напретку Р. Србије за 2016. годину, стр. 37*).

На „*Doing business*“ листи, Србија је према индикатору који се односи на спољнотрговинску размену заузела 23. позицију на ранг листи од 190 земаља, што је уједно и најзначајнији ранг унутар композитног индикатора Услови пословања. Најважнија активност за добар ранг у овој области је ефикасна примена НЦТС (нови царински транзитни систем) транзитног поступка од стране Управе царина, као и увођење система електронског царинења.

Приоритетна структурна реформа 12. УНАПРЕЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ЗА ИНФРАСТРУКТУРУ КВАЛИТЕТА

Опис структурне реформе

Ефикасан и међународно признат систем инфраструктуре квалитета (ИК) има за циљ обезбеђење услова за стављање на тржиште безбедних и квалитетних производа, као једног од кључних предуслова за повећање конкурентности српске привреде, извоза и привредног раста. Ефикасан систем ИК обезбеђује српским предузећима и индустрији оквир за примену техничких прописа и стандарда за производе и системе управљања (безбедношћу, квалитетом, заштитом животне средине и др.). Ова реформа је усмерена на достизање равномерног високог степена развијености кључних елемената система ИК: метрологије, стандардизације, акредитације и оцењивања усаглашености, као и на пуну и ефикасну примену прописа који се односе на слободно кретање робе, без непотребних техничких препрека у трговини (Преговарачка група 1). Реформа је усклађена са циљевима *Стратегије унапређења система инфраструктуре квалитета у Републици Србији за период 2015-2020. године (Стратегија ИК)* и укључује 3 мере: (1) Хармонизацију законодавства са ЕУ; (2) Уређење нехармонизоване области; (3) Међународно признат институционални оквир ИК.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Имплементација структурне реформе је започета хармонизацијом кључних прописа, односно доношењем и ревидирањем 4 кровна закона у областима: стандардизације, акредитације, метрологије и техничких захтева за производе и оцењивање усаглашености, као и доношењем Стратегије ИК (опширније у анкету табела 12). Имплементација наведених аката се спроводи кроз три мере: (1) *Хармонизација законодавства са ЕУ* - хармонизовано је преко 75% законодавства за прописе у различитим областима (лифтови, електрична опрема, електромагнетска компатибилност и др.), затим преузето је око 97% европских стандарда у српску стандардизацију и припремљен Нацрт Стратегије и Акционог плана за потпуно преузимање и имплементацију европског законодавства обухваћеног преговарачким поглављем 1 Слобода кретања робе (АП за хармонизовану област); (2) *Уређење нехармонизованог подручја* - односи се на производе за које не постоји хармонизовано законодавство ЕУ већ се примењују национално техничко законодавство и стандарди. Припремљен је Акциони план са преко 150 техничких и других прописа, који су потенцијална препрека слободној трговини (АП за нехармонизовану област), успостављен је правни оквир за превентивно деловање, односно предупређење нових препрека у трговини (у складу са захтевом Директиве ЕУ 2015/1535 и ТБТ/СТО споразума) и започето је иновирање застарелих техничких прописа са циљем укидања захтева који су препознати као потенцијална препрека трговини; (3) *Међународно признат институционални оквир ИК* - испуњени су сви захтеви за добијање пуноправног чланства Института за стандардизацију

Србије у CEN/CENELEC (крајем 2016.), Акредитационо тело Србије је чланица Европске организације за акредитацију (EA), Међународне организације за акредитацију лабораторија (ILAC) и Међународног форума за акредитацију (IAF) и потписник мултилатералних споразума о међусобном признавању система акредитације (EA MLA, ILAC MRA, IAF MLA), спроведене су активности промоције и едукације шире јавности и заинтересованих страна по питањима из области стандардизације, акредитације, метрологије и оцењивања усаглашености (за имплементацију наведених активности коришћене су експертске услуге пројекта „Јачање капацитета националног система ИК и ТОУ у Србији” IPA 2013 - Twinning у областима: играчке, аеросоли, козметика, грађевински производи и друго).

Ризици у спровођењу структурне реформе

Недовољан интезитет хармонизације прописа, као и недовољни капацитети за припрему и примену техничких прописа у надлежним министарствима, представљају потенцијални ризик за адекватно спровођење структурне реформе. Такође и престанак важења пуноправног чланства националних институција у европским и међународним организацијама за стандардизацију, акредитацију и метрологију и споразума о узајамном признавању.

Очекивани ефекти на конкурентност

Имплементација наведених мера ће директно допринети стварању услова за стављање на тржиште безбедних и квалитетних производа и повећању конкурентности домаће привреде тако што ће смањити трошкове испитивања и сертификације, унапредити надзор и усагласити законодавни оквир и техничке прописе са захтевима тржишта ЕУ чиме се уклањају техничке препреке за производњу, увоз и извоз производа.

Очекивани ефекти на друштво

Спровођењем ове структурне реформе директно се обезбеђује висок ниво заштите безбедности и здравља људи због коришћења безбеднијих и квалитетнијих производа, заштита имовине, заштита животне средине и других јавних интереса. Такође, унапређује се заштита интереса потрошача и крајњих корисника производа и подиже јавна свест о значају техничких прописа и стандарда.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015	2016
Индекс имплементације правила и принципа јединственог тржишта ЕУ и СТО/ТБТ споразума - ЦВ: 54 (2019)	/	48	50
Удео извозника у укупном броју МСПП - ЦВ: 7% (2020)	4,3%	4,3%	4,5%
Учешће извоза у укупном промету сектора МСПП - ЦВ: 14% (2020)	9,1%	9,1%	9,5%

4.3.7. Област ОБРАЗОВАЊЕ И ВЕШТИНЕ

Највеће препреке у области развоја образовања и вештина су неусклађеност људског капитала у односу на друштвене и економске потребе, недовољни капацитети и неадекватна локална мрежа установа, недовољан обухват деце, ниско учешће високообразованог становништва, неуређен систем квалификација које се стичу образовањем, отежана покретљивости радне снаге.

Образовни планови и програми на свим нивоима образовања су обимни и нефлексибилни. За привреду људски капитал је ресурс само ако поседује одговарајуће образовање, знање, вештине, компетенције, што образовани систем Србије не омогућава.

Главни изазови друштвене бриге о деци предшколског узраста (деца од 0,5 до 3 године старости) **и предшколског васпитања и образовања** (деца од 3 до 5,5 година старости и деца узраста од 5,5 до 6,5 година за које је припремни предшколски програм обавезан) су

неадекватни капацитети система са аспекта броја деце и мреже установа односно објеката предшколског васпитања и образовања (садашњи систем чини мрежа од 271 предшколске установе са 2.555 објеката). Однос броја деце и установа је додатно неповољан са аспекта руралних и урбаних средина. Обухват деце износи око 43% (посматрано по узрастима: до 3 године 19%; од 3 до 5,5 година 38%; од 5,5 до 6,5 година 95%⁹).

Ученици у основним школама су преоптерећени обавезном наставом, још увек је у великој мери заступљена настава *ex cathedra*, недовољно се примењују методе активног учења, истраживачке методе и други начини рада који су усмерени на ученике и омогућавају њихово веће учешће у наставном процесу и развој њихове мотивације за учење и примену знања. Непотпун је обухват деце основним образовање и васпитањем (нето стопа обухвата износи 97,5%). Према попису становништва из 2011. године, 22% грађана **нема потпуно основно образовање**, иако је основно школовање у Србији обавезно и бесплатно већ више од 50 година. Стопа осипања деце при преласку у пети разред последњих година смањена је испод 1%, док је у 2014. стопа завршавања основног образовања износила 99,6% (односно стопа одустајања од школовања у основном образовању је 0,4%). Осавремењавање наставе за ученике од 5. до 8. разреда спроводи се увођењем активности међупредметног увезивања садржаја као подршка предузетничком образовању, а у циљу подстицања деце на креативно, процесно и пројектно размишљање.

Квалитет основног образовања у Србији је на нижем нивоу од просека у земљама ОЕЦД-а, мерено PISA тестом. У односу на ОЕЦД просек који износи 500, петнаестогодишњаци из Србије су на тестирању 2012. године у просеку постигли 60 поена мање, што је једнако ефекту од нешто више од једне године школовања у земљама ОЕЦД. Међутим, према резултатима TIMSS¹⁰ истраживања из 2015. године, који представља тест постигнућа из математике и природних наука, ученици из Србије остварили су изнад просечне резултате - просечан скор за Србију износи 518 поена, 18 поена више у односу на међународни просек.

План уписа и образовни профили у средњим стручним школама не прате потребе привреде и тржишта рада већ су усмерени ка стицању теоријских - академских и стручних знања, па је присутна велика незапосленост особа са средњом стручном спремом (од укупног броја незапослених у Q2 2016. године, 64,5% има завршену средњу школу, према Анкети о радној снази, РЗС). Недовољно је распрострањен модел дуалног образовања којим би ученици средњих школа имали интензивну практичну припрему у предузећима у којима би се касније запослила. Систем учења кроз модел дуалног образовања примењује се у око 30% образовних профила који се реализују у средњим стручним школама (59 програма).

Обухват деце средњим образовањем у школској 2014/2015 је 88,7%, док је **стопа одустајања од школовања била 1,3%**, према РЗС. У опште и стручне средње школе 2016. године уписано је око 95% ученика који су завршили основно образовање. Србија је једна од ретких земаља где средње образовање још увек није обавезно, иако је Стратегијом развоја образовања предвиђено увођење обавезног средњег образовања. У 2016. је започет рад на програму тзв. државне (националне) матуре који подразумева дефинисање концепта Националне матуре, кључних садржаја и рокова.

Висока диверзификованост студијских програма у области високог образовања само је један од разлога што млади након школовања не могу да се запосле (стопа незапослености

⁹ Извор: Статистика образовања, 2014, РЗС

¹⁰ Trends in International Mathematics and Science Study, http://www.ipisr.org.rs/timss/o_istrazivanju_timss - Пројекат Међународног удружења за евалуацију образовних постигнућа се спроводи на сваке 4 године, са ученицима четвртог и осмог разреда

младих дипломаца, узраста 25-29 година старости износи 28,7% према Анкети о радној снази 2015, РЗС). Учешће становништва са високим образовањем у Србији (10,6% према попису из 2011.) је ниско у односу на просек ЕУ-28 (23,7%). У 2012. години једна од четири особе у узрасној групи 25-34 године има завршен неки вид високог образовања (24,9%), што је и даље значајно нижи проценат од просека ЕУ-28 (35,2%). Недостаје системско праћење и сигурније утврђивање тренутне неусклађености квалификационе структуре дипломираних студената и квалификација које се траже, али и предвиђање потреба тржишта рада Србије за кадровима.

Приоритетна структурна реформа 13. КВАЛИФИКАЦИЈЕ ОРИЈЕНТИСАНЕ ПРЕМА ПОТРЕБАМА ТРЖИШТА РАДА

Опис структурне реформе

У циљу унапређења образовног система тако да из њега излазе компетентни појединци који могу да одговоре на потребе тржишта рада, друштва као целине, али и да задовоље своје личне потребе, спроводе се реформски процеси фокусирани на средње стручно образовање. Како техника и технологија у данашњем друштву напредују великом брзином, а школе не могу да испрате те технолошке промене, императив је да се део стручног и практичног образовања измести у компаније. На тај начин ће ђаци, након што заврше средњу стручну школу, имати функционална и употребљива и примењива знања како би се одмах укључили у радни процес. Дуални систем образовања, који у Србији подразумева модел дуалног и предузетничког образовања, учиниће средњошколце предузимљивијим, па их чак и мотивисати да отворе своје компаније и да одмах након формалног образовања активно учествују у процесу производње. Национални оквир квалификација у Србији (НОКС) треба да користи како ученицима и студентима, тако и привреди, и да обезбеди компатибилност са европским образовним простором. Квалификација треба да покаже шта одређена особа уме и може да уради, а не само коју диплому или сертификат има и коју школу је завршила.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Рад на изради НОКС-а којим се утврђују сви елементи система (надлежна тела и институције, законски и финансијски оквир) је у завршној фази. Савет за стручно образовање и образовање одраслих и Национални савет за високо образовање усвојили су главне елементе НОКС-а. Квалификације су разврстане на осам нивоа квалификација са поднивоима на шестом, седмом и осмом нивоу. За све нивое утврђени су описи као и начин разврставања претходно стечених и актуелних квалификација према НОКС-у. Припремљен је и Предлог извештаја о повезивању са Европским оквиром квалификација и самовредновању према Европском простору високог образовања, а у току је и успостављање јединствене базе квалификација које се могу стећи у Републици Србији. У 2017. фокус ће бити на изради стандарда квалификација у 2 сектора и њихова акредитација (упис у регистар), изради програма образовања/студијских програма на основу стандарда квалификација, припреми нове националне класификације занимања, даљем јачању институционалног оквира за имплементацију НОКС, као и на успостављању система валидације неформалног и информалног учења.

У оквиру реформе стручног образовања у 2016. креиран је нацрт „Националних модела дуалног и предузетничког образовања“ и започета је анализа њихове имплементације на свим образовним нивоима у 28 градова из различитих група развијености општина. Повећан је број ученика у оквиру пилот пројеката развоја дуалног и предузетничког образовања у Србији са 510 на око 1.000 ученика, односно број компанија са 40 на 62 (укључена су мала и средња предузећа). Утврђен је модел за израду програма образовања за које је идентификована потреба компанија, а прилагођавају се и модернизују постојећи програми за реализацију по дуалном моделу у складу са захтевима компанија. Такође, смањен је број са 270 на 186 образовних профила у средњем стручном образовању у трајању од три године

(74 профила) и четири године (112 профила), а у току је, уз помоћ компанија, идентификација регионалних потреба за профилима што ће се користити при изради плана уписа за наредну школску годину.

Ризици у спровођењу структурне реформе

Највећи изазов у току усвајања НОКС и успостављања секторских већа је неадекватна подршка социјалних партнера. За увођење модела дуалног и предузетничког образовања ризик представља недовољна сарадња јединица локалне самоуправе и привредних субјекта са средњим стручним школама и осталим актерима. Додатни ризик представљају и немогућност успостављања институционалног оквира и недовољни административни капацитети постојећих институција и тела.

Очекивани ефекти на конкурентност

Компетентан људски капитал је један од основних предуслова за привлачење инвестиција у одређеним областима привреде. Усклађивањем потреба за компетенцијама са програмима образовања/студијским програмима омогућава се брже и ефикасније укључивање квалификованих појединаца у радне процесе чиме се смањују трошкови адаптације, повећава ефикасност процеса, повећава доступност адекватне радне снаге и привлаче стране инвестиције. Стварањем компетентних кадрова, подиже се и капацитет домаћих предузећа за креирање иновативних производа и услуга. Успостављањем система НОК обезбеђују се механизми социјалног партнерства између свих чинилаца на тржишту рада: образовни систем редефинише своју понуду на тржишту рада када је реч о формалном образовању, а са друге стране, пружаоци услуга неформалног образовања могу на брз и ефикасан начин да понудом акредитованих програма обука интервенишу на тржишту компетенција. Повезивањем са ЕОК-ом квалификације стечене у Србији постају видљиве и упоредиве са квалификацијама стеченим у другим земљама, првенствено ЕУ.

Очекивани ефекти на друштво

Идентификацијом неопходних компетенција односно квалификација на тржишту рада омогућава се сваком појединцу-носиоцу такве квалификације да лакше дође до квалитетног и одговарајућег посла. Послодавци ангажују квалификовану радну снагу према својим захтевима јер су укључени у све фазе процеса идентификације, развоја и имплементације квалификација односно програма образовања / студијских програма. Образовање, поред тога што представља процес стицања знања и вештина за обављање тачно одређених послова, доприноси и оспособљавању сваког појединца да одговори на потребе друштва у целини, тако да успостављање образовног система који ће одговорити на ове потребе доприноси даљем развоју друштва у свим сегментима. Квалификације засноване на занимањима идентификованим на тржишту рада, омогућавају сваком појединцу да на адекватан начин стекну одговарајуће компетенције како за рад тако и за свакодневни живот и омогуће пуну афирмацију сваког појединца.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2015 (ПВ)	2016
Број акредитованих квалификација у регистру квалификација (засноваих на стандарду квалификација и исходима учења) – ЦВ: 70 (2018.)	0	59
Број функционалних секторских већа – ЦВ: 12 (2018.)	0	1

4.3.8. Област ЗАПОСЛЕНОСТ И ТРЖИШТЕ РАДА

Раст запослености, у условима повећања активације и смањења незапослености становништва, представљају позитивне трендове на тржишту радне снаге у Србији. Међутим, тржиште рада и даље одликује велики број неформално запослених у укупној запослености, висока структурна незапосленост (дугорочна незапосленост која води искључивању са тржишта рада, висока незапосленост младих која води „одливу мозгова“, вишкови запослених), родна неравноправност на тржишту рада, као и ограничена средства за мере активне политике запошљавања.

Стопа запослености становништва старости 15 и више година износи **46,8%** у трећем кварталу 2016. што представља раст од 4,3 пп у односу на просек 2015. Број запослених је порастао на више од 2,8 милиона, али је **велики број запослених у „сивој“ економији** (више од 677 хиљада), тако да стопа неформалне запослености износи 24,1%. Снажан раст неформалне запослености у 2016. највећим делом је резултат већег ангажовања сезонских радника у пољопривредној производњи услед добре пољопривредне године. **Стопа запослености жена** од 39,5% и даље је **значајно нижа од стопе запослености мушкараца** (54,7%, разлика од чак 15 пп). Стопа запослености у Србији је значајно нижа од просека ЕУ-28 (58,9% у Q2 2016, Eurostat).

Стопа незапослености становништва старости 15 и више година износи **13,8%** у трећем кварталу 2016. године што представља пад за 3,9 пп у односу на просек 2015. **Незапосленост има дугорочни карактер** јер велики број незапослених лица траже посао дуже од годину дана (стопа дугорочне незапослености 9,0%). Дугорочна незапосленост доводи до застаревања знања, а како се вероватноћа налажења посла смањује пропорционално дужини периода незапослености, то може довести и до трајног искључења са тржишта рада. Стопа незапослености у Србији је виша од просека ЕУ-28 (8,6% у Q2 2016, Eurostat).

Стопа незапослености младих (за категорију 15-24) од **28,5%** у трећем кварталу 2016. **двоструко је виша од опште стопе незапослености**. Одлазак младих након завршених студија из Србије је једна од последица немогућности да се запосле. **Висока стопа неактивности младих** од **68,7%** додатно усложњава изазове у овом сегменту тржишта рада. Скоро свака пета млада особа узраста 15-24 године (18,2%) припада тзв. НЕЕТ категорији (**није запослена, није у систему образовања, нити на обуци**) што представља значајан економски и социјални изазов за земљу.

Велики број запослених остаје без посла. Кроз финансирање социјалних програма за вишкове запослених (у 243 предузећа из портфолија Агенције за приватизацију) 19.791 запослен је проглашен као вишак у 2015. години. Укупно смањење броја запослених у јавном сектору, у односу на крај 2014. године, је око 22.000 (углавном природни одлив), а највећи терет у овом процесу поднели су здравство, полиција и просвета. Међутим, и даље се очекује велики прилив незапослених лица услед решавања питања предузећа у реструктурирању које држава престаје да субвенционише, али и најављеним даљим смањењем броја запослених у јавном сектору.

У програме и мере активне политике запошљавања (АПЗ), које је реализовала Национална служба за запошљавање (НСЗ), било је укључено **150.953 незапослених лица** у 2015. години (што представља обухват од 20% незапослених са евиденције), док је у периоду **јануар-септембар 2016.** укључено **107.954 незапослених** (реализовано 82% од планираног броја лица за укључивање у мере АПЗ). Како је број укључених лица у мере АПЗ условљен износом средства која се обезбеђују у буџету Србије, од кључног је значаја унапређење метода и техника саветодавног рада са незапосленима и процена запошљивости сваког појединачног лица у складу са његовим карактеристикама (степен образовања, радно искуство, додатна знања и вештине, пол и др.), као и карактеристикама тржишта рада, и

циљано укључивање у оне мере АПЗ које ће највише допринети конкурентнијем иступању лица на тржишту рада.

Имплементација препорука ЕКОФИН: Спровођењем ПСР 14. Унапређење делотворности мера активне политике запошљавања са посебним фокусом на младе, вишкове и дугорочно незапослене, имплементиран је део препоруке 6. ЕКОФИН из маја 2016. године (да унапреди спровођење циљаних мера активне политике запошљавања, посебно како би се омогућила реинтеграција радника који буду проглашени за вишак током решавања питања државних предузећа и рационализације државне управе), тако што је за вишкове запослених, чији се прилив на евиденцију незапослених очекује у већем обиму, како због завршетка процеса реструктурирања тако и због рационализације јавног сектора, припремљен пакет услуга у Националном акционом плану запошљавања за 2016. годину. Овај пакет подразумева неколико корака, у зависности од тога да ли су у питању активности којима се реагује унапред, пре престанка радног односа запослених или активности са лицима након пријаве на евиденцију НСЗ. Имплементација другог дела препоруке 6. ЕКОФИН (да повећа капацитет Националне службе за запошљавање да прошири спровођење таквих мера како би укључила већи број корисника) је у току, а одвија се кроз пројекат Светске банке „Подршка унапређењу конкурентности и подизање запослености” (период 2016-2018. године). У оквиру компоненте пројекта која се односи на реформу тржишта рада и система социјалне заштите, ради се на јачању капацитета запослених у НСЗ кроз успостављање система за интерну сертификацију и обучавање саветника за запошљавање, чиме се превазилазе препреке везане за повећање капацитета НСЗ успостављене одредбама Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору (СГ 68/15) и Одлуку о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему Аутономне покрајине Војводине и систему локалне самоуправе за 2015. годину (СГ 101/15).

Приоритетна структурна реформа 14. УНАПРЕЂЕЊЕ ДЕЛОТВОРНОСТИ МЕРА АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА СА ПОСЕБНИМ ФОКУСОМ НА МЛАДЕ, ВИШКОВЕ И ДУГОРОЧНО НЕЗАПОСЛЕНЕ

Опис структурне реформе

Унапређење ефикасности и ефективности мера АПЗ на основу анализе потреба тржишта рада и положаја појединих категорија незапослених лица, као и ефеката спроведених мера АПЗ, треба да допринесе благовременој, адекватној и квалитетној интеграцији или реинтеграцији незапослених лица у свет рада. Развојем система раног профилисања незапослених лица, као интегралног дела реформе НСЗ (кроз унапређење метода и техника саветодавног рада и процене запошљивости) и укључивањем кроз пакете услуга за младе, вишкове и дугорочно незапослене у мере АПЗ, доприноси се подизању запошљивости и запошљавању, односно конкурентнијем иступању на тржишту радне снаге. Мере АПЗ спроводе се у складу са годишњим Националним акционим планом запошљавања (НАПЗ), као основним инструментом операционализације стратешких циљева утврђених Националном стратегијом запошљавања за период 2011-2020. године. Ова реформа усклађена је и са циљевима дефинисаних у Програму реформе политике запошљавања и социјалне политике (ЕСРП).

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Усвојен је Национални акциони план запошљавања за 2017. годину који утврђује конкретне програме и мере АПЗ који ће се реализовати у току године. Овај документ заснива се на стању и кретањима на тржишту рада, резултатима реализације мера АПЗ у претходном

периоду¹¹, уз усклађеност са секторским политикама и текућим реформским процесима од значаја и утицаја на област политике запошљавања. Новине у овом документу се односе на то да су у теже запошљива лица, која имају приоритет при укључивању у мере АПЗ, укључене нове категорије незапослених, док су код одређених мера тачно дефинисане категорије незапослених које се укључују у мере. Овим новинама се постиже боља таргетираност незапослених лица за укључивање у мере односно креирање мера АПЗ према циљним групама незапослених. У току је финализација процене успешности Националне стратегије запошљавања за период 2011-2020. године, за првих пет година спровођења и утврђивања праваца развоја до 2020. године. Спровођење политике запошљавања у наредном периоду биће у складу са усвојеним НАПЗ за конкретну годину.

Активности из Акционог плана за спровођење Националне стратегије за младе (НСМ) за период 2015-2017. континуирано се спроводе. Током 2016. године су на основу 4 расписана конкурса додељена средства за реализацију 46 пројеката која реализују удружења и јединице локалне самоуправе, а усмерени су на подстицање и стимулисање различитих облика запошљавања, самозапошљавања и предузетништва младих. У 2017. години отпочеће припрема Акционог плана за спровођење НСМ за период 2018-2020.

У оквиру активности за спровођење ЕСПП, током 2016. године на основу конкурса за доделу бесповратних средстава реализовано је 10 пројеката удружења грађана са циљем развијања иновативних модела и сервиса за подршку запошљавању младих на локалном нивоу кроз партнерство локалних партнера, јавног, пословног и цивилног сектора¹².

Ризици у спровођењу структурне реформе

Неактивност незапослених на тржишту рада; неусклађеност понуде и тражње, односно неусаглашеност знања, вештина и компетенција незапослених лица са захтевима послодаваца; Недовољна заинтересованост послодаваца за запошљавање/радно ангажовање лица из категорије теже запошљивих.

Очекивани ефекти на конкурентност

Ова реформа доведиће до повећања запослености и отварање нових радних места програмима финансијске подршке постојећим послодавцима или покретањем сопственог посла, повећања потражње за различитим облицима финансирања у циљу самозапошљавања, подстицање потражње за радном снагом и формално запошљавање унапређењем квалитета радне снаге у складу са потребама послодаваца. Реформа повећава и иновациони капацитет кроз стицањем менаџерских, организационих и других вештина, посебно младих и путем креирања иновативних производа развојем предузетништва уз подршку пословно-технолошких инкубатора.

Очекивани ефекти на друштво

Подизање запошљивости незапослених лица континуираним улагањем у знања, вештине и компетенције; подршка стицању првог радног искуства и упознавање са реалним светом рада; додатно обучавање незапослених који нису конкурентни на тржишту рада за обављање конкретних радних задатака за којима постоји исказана потреба од стране пословног сектора; унапређење положаја посебно осетљивих група незапослених лица на тржишту рада и лица у стању социјалне потребе мерама афирмативних акција; повећање ефикасности НСЗ у пружању услуга незапосленима и послодавцима, што ће довести до повећања броја запослених.

---

¹¹ У 2016. години урађене су следеће евалуације мера АПЗ: евалуација пакета услуга за младе, програма стручне праксе и програма стицања практичних знања, обуке за тржиште рада, обуке на захтев послодавца, обуке за тржиште рада за особе са инвалидитетом.

¹² Пројекат ЕСПП у Републици Србији спроводе Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе и Министарство просвете, науке и технолошког развоја, а финансијски подржава Швајцарска агенција за развој и сарадњу.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015	2016
Стопа дугорочне незапослености (процент незапослених који годину дана и дуже траже посао у укупном броју активних становника) – ЦВ 7% (2018)	12,8%	11,3%	9%*
Број запослених/радно ангажованих кроз мере активне политике запошљавања – ЦВ 30.000 (2018)	16.800	41.891**	40.918***
Стопа дугорочне незапослености младих (15-29) (процент незапослених младих који годину дана и дуже траже посао у укупном броју активних становника) – ЦВ 7% (2018)	21,1%	18,9%	16,3%*

* АРС, Q3 2016, РЗС

**Споразум о учинку Националне службе за запошљавање / Извештај о реализацији

***Споразум о учинку Националне службе за запошљавање / План

4.3.9. Област СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ, СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА, ПРОМОВИСАЊЕ ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ

Постоји значајан простор да се у постојећим финансијским оквирима унапреди квалитет пружене социјалне заштите. Основни проблеми и изазови система социјалне заштите у Србији и даље су распрострањено сиромаштво, недовољан обухват и адекватност новчаних давања усмерених ка заштити сиромашних, као и низак квалитет услуга праћен slabим механизмима контроле, регулације, мониторинга и евалуације.

Ризику сиромаштва или **социјалној искључености**¹³ у 2015. години било је **изложено 41,3% становништва** (2,9 милиона становника). **Стопа ризика од сиромаштва** износила је **25,4%**, што значи да 1,8 милиона становника нису нужно сиромашна, већ само имају већи ризик да то буду. Ризику од сиромаштва, посматрано према старости, највише су изложена лица 18–24 године, као и лица млађа од 18 година, док су у зависности од радног статуса, код лица старих 18 и више година, најизложенија незапослена лица. Праг ризика од сиромаштва (релативна линија сиромаштва) износио је 14.920,00 РСД просечно месечно за једночлано домаћинство. **Неједнакост расподеле дохотка је висока**, на шта нам указује показатељ квинтилног односа - **20% најбогатијег становништва имало је 9 пута већи еквивалентни доходак у односу на 20% најсиромашнијих**, и **Ћини коефицијент** који износи **38,2** што је изнад просека овог коефицијента у ЕУ-28 (31). По први пут у 2016. години спроведено је мапирање сиромаштва¹⁴, а извештај садржи стопе сиромаштва и средње индикаторе на националном, регионалном, окружном и општинском нивоу.

Расходи за социјалну заштиту и сигурност у Србији у протеклим годинама износили су **око 24% БДП**, међутим, расходи у апсолутном износу износили су свега 2.350 PPS по становнику, што је 3 пута мање него у ЕУ-28 (Eurostat, 2012). Мање издатке у PPS по становнику од Србије имале су Бугарска, Румунија и Летонија. У структури издатака за социјалну заштиту и сигурност **доминирају расходи за нето пензије** чије се учешће у БДП смањује, са 12,1% у 2015. на испод 12% у 2016. години.

Обухват социјално угроженог становништва новчаним давањима није адекватан, а на то упућују подаци о броју појединаца и деце из најсиромашнијег квинтила по потрошњи, који остварују право на новчану социјалну помоћ и дечији додаток. **Новчана социјална помоћ** (НСП) је, поред дечијег додатка, програм у систему социјалне помоћи у Србији, који за **циљ** има **смањење сиромаштва**. НСП додељује се након провере материјалног стања, што га чини и **најбоље таргетираним програмом**¹⁵. Међутим, **обухват НСП је низак**, тек

¹³ Анкета о приходима и условима живота, РЗС

¹⁴ <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2016/10/Mapa-siromastva-u-Srbiji.pdf>

¹⁵ Према Извештају Светске банке, 74% корисника НСП-а припада најсиромашнијем квинтилу.

3,7% становништва (просечно 263.000 корисника) у 2015. Основица за НСП у децембру 2015. је износила 65 ЕУР.

Адекватност социјалних давања је незадовољавајућа када висину помоћи оцењујемо са аспекта могућности задовољења основних потреба, односно изласка из апсолутног сиромаштва по потрошњи. Изазов у домену социјалне заштите је и **унапређење квалитета услуга, јачање контролних и регулаторних механизма, мониторинга и евалуације**. Инспекција социјалне заштите је током друге половине 2014. и целе 2015. и 2016. године забранила рад 71 дому за стара лица (само у 2016. години издала је 27 забрана за рад илегалним домовима за старе).

Ниво родне равноправности у Србији још увек није задовољавајући. Иако жене чине 51,3% опште популације у 2015. години, и даље их је мање међу доносиоцима одлука и на руководећим позицијама. Индекси главних домена родне равноправности¹⁶ показују да је највећи јаз у родној равноправности између Србије и ЕУ у областима рада и новца. Жене заузимају 33,3% посланичких места, а 26% су заступљени у Влади. Када је реч о руководећим позицијама у јавним предузећима дошло је до побољшања, јер је у 2016. чак 22% жена на позицијама директора и чланова управних одбора што је повећање од 9 пп у односу на 2015. (један од индикатора *ПСП 8. Реформа јавних предузећа*).

Приоритетна структурна реформа 15. УНАПРЕЂЕЊЕ АДЕКВАТНОСТИ, КВАЛИТЕТА И ТАРГЕТИРАНОСТИ МЕРА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Опис структурне реформе

Обухвата две мере:

Мера 1. Повећање адекватности новчаних давања и унапређење доступности и квалитета услуга социјалне заштите путем измена у законодавству; и

Мера 2. Информационо повезивање различитих сектора како би се обезбедило да корисници без административних препрека могу да остваре социјална права и да се тако боље таргетира укупна социјална помоћ.

Предуслови за повећање адекватности новчаних давања су: повећање пондера (давања) за децу и младе са инвалидитетом, релаксирање имовинских услова, пре свега повећање земљишног максимума у зависности од квалитета земљишта код старачких домаћинстава, у програму дечијих додатака повећање адекватности за децу са инвалидитетом и повећање обухвата сиромашне деце, повезивање новчаних давања са одговарајућим услугама, преиспитивање оправданости постојања давања за помоћ и негу из два система (у систему пензијско инвалидског осигурања и у систему социјалне заштите) и анализа висине основног додатка за помоћ и негу другог лица.

Активности које ће допринети остварењу циљева (уједначене и квалитетне услуге социјалне заштите у мандату локалних самоуправа) су: измена постојећих и доношење нових прописа из области контролних и регулаторних механизма, јачање контролних служби (кадровско и стручно), ревизија мерила и критеријума за утврђивање цена услуга социјалне заштите, усклађивање стандарда услуга социјалне заштите са Добровољним европским оквиром квалитета услуга социјалне заштите, примена механизма наменских трансфера за финансирање услуга социјалне заштите ка неразвијеним општинама у складу са Законом о буџетском систему, као и даље укључивање што већег броја различитих актера, укључујући и организације цивилног друштва, у систем пружалаца услуга социјалне заштите, истовремено водећи рачуна о квалитету, кроз јачање инспекције социјалне заштите и успостављање надзора над стручним радом над пружаоцима услуга социјалне заштите.

¹⁶ Индекс родне равноправности 2016. - Мерење родне равноправности у Србији 2014, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва

Информационим повезивањем различитих сектора унутар МРЗБСП, као и између институција од значаја, смањиће се административне препреке корисницима права из области социјалне заштите, скратити рок за остваривање права и повећати аналитичке могућности; Центрима за социјални рад у поступцима решавања по захтевима за признавање права обезбедити увид у евиденције других органа државне управе и дати могућност да сами прибављају одређене доказе у поступку, што скраћује поступак и самим тим олакшава приступ, а истовремено је и механизам контроле. На овај начин ће се и скратити поступци, и поједноставити административне препреке, а и сузити поље за могуће злоупотребе.

Тренутно стање припреме и план у погледу реализације структурне реформе

Успостављени су наменски трансфери предвиђени Законом о социјалној заштити у циљу подршке локалним самоуправама чији је ниво развијености испод републичког просека (у 2016. години трансферисано 400 мил. РСД за 122 локалне самоуправе). Сprovedено је мапирање постојећих ванинституционалних услуга социјалне заштите у надлежности локалних самоуправа. Ресорно министарство је издало 213 лиценци организацијама социјалне заштите, док је у поступку решавања још око 280 захтева. Завршена је прва фаза лиценцирања свих стручних радника запослених у систему социјалне заштите (лиценцирање је континуиран процес који захтева периодично обнављање лиценци). Измене закона о финансијској подршци породици са децом прошле су фазу јавне расправе, Повећање пондера (давања) условљено је изменама и допунама Закона о социјалној заштити, а рок за усвајање је померен у 2017. због обимности измена, потреба за израдом додатних анализа, као и потребе усаглашавања са другим прописима чија израда је у току (Закон о пензијском и инвалидском осигурању).

У наредном трогодишњем периоду планирана је и: ревизија мерила и критеријума за утврђивање цена услуга социјалне заштите; повећање адекватности за децу са инвалидитетом и повећање обухвата сиромашне деце у програму дечијих додатака; повећање пондера (давања) за децу и младе са инвалидитетом; завршетак процеса стандардизације услуга и лиценцирања организација социјалне заштите; повезивање новчаних давања са одговарајућим услугама социјалне заштите; преиспитивање оправданости постојања давања за помоћ и негу из два система (у систему пензијско инвалидског осигурања и систему социјалне заштите) и анализе висине основног додатка за помоћ и негу другог лица; унапређење квалитета услуга социјалне заштите; скраћивање рокова за остваривање права у области социјалне заштите; усклађивање законске регулативе која се односи на социјалну заштиту у циљу информационог повезивања различитих сектора; повезивање центара за социјални рад у јединствену мрежу (применом софтвера) и различитих сектора и база које постоје у министарству надлежном за социјалне питања; јачање инспекцијских служби (кадровско и стручно).

Ризици у спровођењу структурне реформе

Одлагање усвајања Нацрта Закона о финансијској подршци породици са децом и Измена Закона о социјалној заштити, као и смањење свеукупних средстава за ове намене. За успостављање јединственог информационог ситета социјалне заштите, неопходно је повезивање више институција, као и отварање њихових база, што представља један од највећих потенцијалних ризика за спровођење ове мере.

Очекивани ефекти на конкурентност

Ова реформа је пре свега социјалног карактера, али унапређењем услуга социјалне заштите смањују се трошкови остваривања ових права за кориснике и предузећа чиме се смањују административни трошкови. Такође, очекује се и развој иновативних услуга социјалне заштите као резултат подизања квалитета услуга у овој области.

Очекивани ефекти на друштво

Доступност услуга социјалне заштите већем броју корисника (посебно деци, особама са инвалидитетом, старим лицима) као резултат унапређења адекватност новчаних давања и подизања квалитета услуга социјалне заштите; отварање нових радних места и успостављање контролних механизма у систему социјалне заштите као резултат завршетка процеса стандардизације услуга и лиценцирања нових установа социјалне заштите и стручних радника; перманентним похађањем акредитованих програма обуке запослених повећаће се ефикасност рада и уштеда времена центара за социјални рад; позитиван утицај на здравствено стање најрањивијих категорија становништва, кроз боље услове становања, живота, рада, исхране.

Индикатори за праћење спровођења структурне реформе

	2014 (ПВ)	2015
Удео нето дохотка корисника НСП у линији ризика сиромаштва за једночлано домаћинство – ЦВ 80% (2020)	57%	53%
Удео нето дохотка корисника НСП у линији ризика сиромаштва за домаћинство са двоје одраслих и двоје деце – ЦВ 80% (2020)	69%	68%